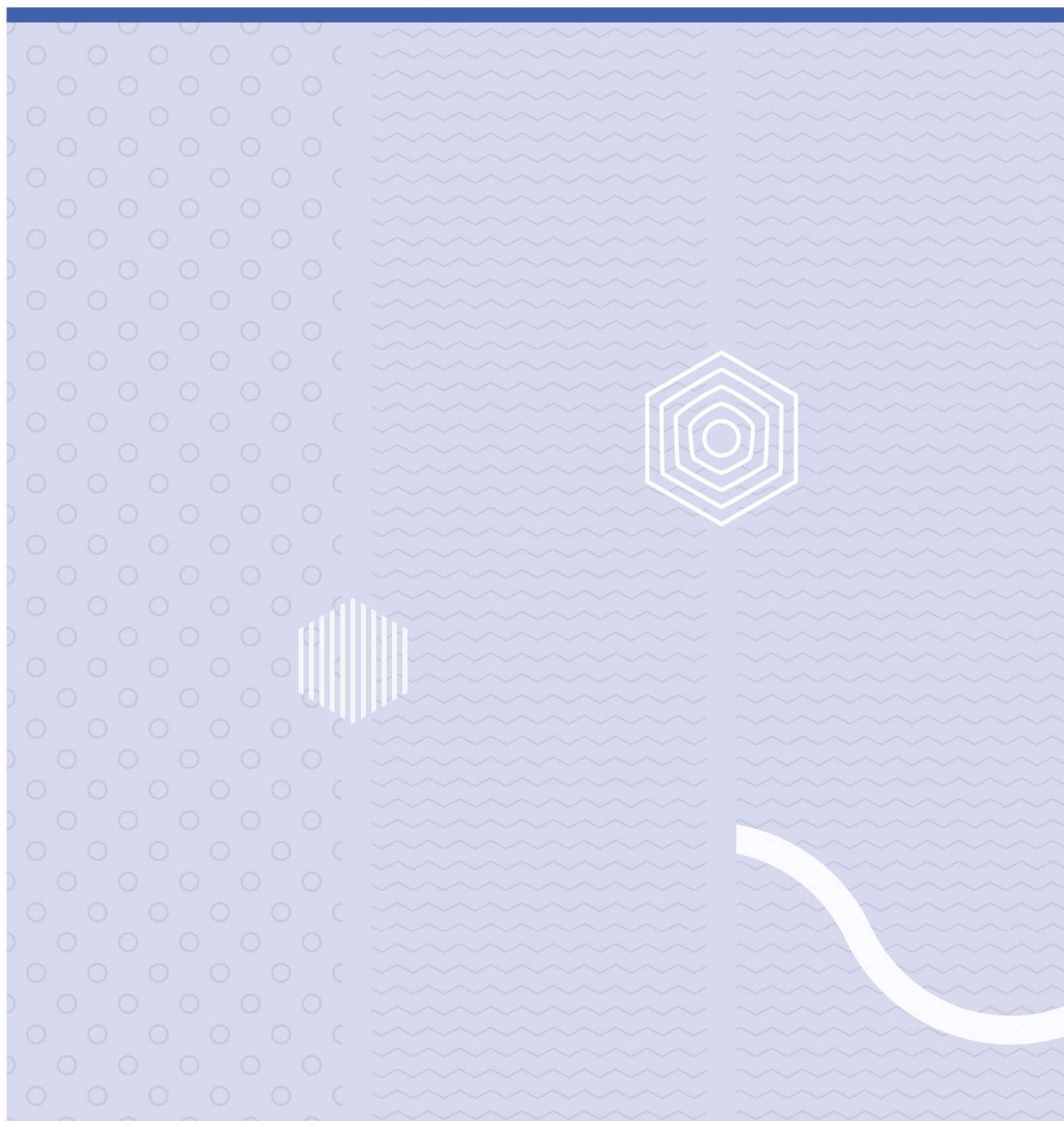

Heidi Renberg

Jordmoryrket, et unaturlig yrkesvalg for menn?

En kvalitativ studie om mannlige sykepleieres opplevelser og erfaringer knyttet til hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor.

Innhold

Tittel: Jordmoryrket, et unaturlig yrkesvalg for menn?	5
Sammendrag	5
Tittel på engelsk: Midwifery, an unnatural career choice for men?	6
Innledning	8
Likestilling og kjønnsbalanse i et kvinnedominert yrke	9
Metode	10
Deltagere	10
Datainnsamling	11
Fokusgruppene	13
De individuelle semistrukturerte intervjuene	13
Dataanalyse	14
Etiske vurderinger	15
Resultat	15
Et unaturlig yrkesvalg for menn	16
Menn har liten kjennskap til jordmorfaget	20
Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanning og yrket	22
Diskusjon	24
Styrker og svakheter ved studien	30
Konklusjon	32
Litteratur	33
Del 2	38
Forord	39
Oppsummering av artikkelen	39
Introduksjon	40
Hensikt og problemformulering	41

Studiens faglige og samfunnsnyttige relevans	41
Metode og metodediskusjon.....	41
Litteratursøk.....	41
Analysemetode	42
Refleksivitet.....	43
Intern validitet.....	44
Ekstern validitet.....	47
Etiske aspekter	48
Teoretisk rammeverk.....	48
Det kjønnsdelte arbeidslivet	49
Kjønnsroller	50
Resultatdiskusjon.....	51
Konklusjon.....	55
Referanser	56

Vedlegg

Vedlegg 1: Forfatterveiledning for Tidsskrift for kjønnsforskning

Vedlegg 2: PICO skjema

Vedlegg 3: Eksempel på analysemetode

Vedlegg 4: NSD godkjenning

Vedlegg 5: Informasjons- og samtykkeskjema

Forfatterens navn: Heidi Renberg

Veileder: Aud Johannessen

Professor

Veileder: Eva Sommerseth

Førsteamanuensis

Tittel: Master i jordmorfag

Arbeidssted: Universitet i Sørøst-Norge

Adresse til arbeidssted: Raveien 215

3184 Borre

Telefon: +1 6233329665

E-post: heidiskotnes@gmail.com

Antall tegn med mellomrom: 41214

Tittel: Jordmoryrket, et unaturlig yrkesvalg for menn?

En kvalitativ studie om mannlige sykepleieres opplevelser og erfaringer knyttet til hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor.

Sammendrag

Bakgrunn: Regjeringen har satt fokus på likestilling og at alle skal ha reelle muligheter til å kunne delta og bidra i samfunnet, uansett kjønn. Selv om likestilling er utbredt i Norge velger mange ofte yrke påvirket av hvilket kjønn man har. Dette er en utfordring da rekruttering til mange av fagutdanningene domineres av ett kjønn. I jordmorfaget er dette en utfordring da det kun finnes 22 mannlige jordmødre i Norge. På bakgrunn av dette spørres det om det kunne blitt rekruttert flere menn til jordmoryrket hvis man visste hvorfor så få menn blir jordmødre.

Mål: Å få kunnskap om hvorfor utdanner så få menn seg til jordmor.

Metode: To fokusgruppeintervju og to semistrukturerte individuelle intervjuer av syv mannlige sykepleierstudenter ble brukt for å samle inn data i denne studien.

Resultater: Deltakerne opplever at jordmoryrket er et unaturlig yrkesvalg for menn og at det fremstår som et feminint yrke forbeholdt kvinner. Jordmortittelen kan oppleves som lite kjønnsnøytral og ekskluderende for menn og kan derfor være en medvirkende årsak til at få menn velger utdanningen. Økt informasjon om jordmorfaget og tilgang på mannlige rollemodeller kan bidra til å øke rekrutteringen av menn til utdanningen. En utfordring som vektlegges i denne studien er menns vanskeligheter med å komme inn på studiet på grunn av for dårlige karakterer og usikkerhet knyttet til fast ansettelse etter endt utdanning.

Konklusjon: Opplevelsen av at jordmoryrket er et unaturlig yrkesvalg for menn ser ut til å være sammensatt av faktorer som omhandler hvordan jordmoryrket presenteres i samfunnet,

opplevelsen av at det er et feminint yrke forbeholdt kvinner og en oppfatning av at «jordmor» er en kvinnelig yrkestittel. Informasjon om jordmorfaget og tilgang på mannlige rollemodeller ble understreket som en viktig forutsetning for å rekruttere flere menn til faget. At det kan være vanskelig for menn å komme inn på jordmorutdanning og få fast ansettelse etter endt utdanning kan være en medvirkende årsak til at få menn velger å utdanne seg til jordmor.

Nøkkelord: Jordmor, kjønnsdelt arbeidsmarked, kjønnsdelte yrkesvalg, likestilling, menn.

Tittel på engelsk: Midwifery, an unnatural career choice for men?

A qualitative study of male nurses' experiences and experiences related to why so few men choose a career in midwifery.

Abstract

Background: The Norwegian government has focused on gender equality and equal opportunities for genders to participate and contribute in society, regardless of gender. Although gender equality is common in Norway, many choose a profession influenced by their gender. This is a challenge as recruitment to many professions are dominated by one gender, especially in midwifery in Norway where there are only 22 male midwives. Because of this the study's aim is to highlight whether more men could be recruited to midwifery if it is known why so few men choose a career in midwifery.

Aim: Getting knowledge of why so few men choose a career in midwifery.

Method: Two qualitative focus group interviews and two qualitative individual interviews of seven male nursing students were used to collect data for this study.

Findings: The participants express that midwifery is an unnatural career choice for men and that the profession appears to be feminine and a career reserved for women. The title

«midwife» may be perceived as a non-gender-neutral title and therefore excludes men from entering the profession. Increased information about midwifery and access to male role models may help increase the male recruitment to the profession. A challenge that is emphasized in this study is men's difficulties entering the education due to poor grades and uncertainty related to permanent employment after graduating.

Conclusion: The perception that midwifery is an unnatural career choice for men seems to be composed of factors including how midwifery is presented in society, the perception that it is a feminine profession reserved for women, and the notion that «midwife» is a feminine professional title. Information about midwifery and access to male role models were emphasized as an important requirement for recruiting men to the profession. The fact that it can be difficult for men to enter the midwifery education and get permanent employment after graduating can be a contributing reason to why few men choose a career in midwifery.

Keywords: Equality, gender-divided labour, gender-divided career choices, men, midwifery.

Innledning

I denne artikkelen undersøkes det hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor. Årsaken til at så få menn velger jordmoryrket antas å være sammensatt. Yrket er historisk sett et kvinneyrke og endringer i arbeidsmarkedet og i utdanningssystemet har vært preget av at menn i liten grad velger kvinnedominerte yrker og utdanninger, mens kvinner i økende grad velger utdanninger som tidligere har vært mannsdominerte (Reisen og Teigen 2014).

Når jordmorutdanningen ble åpnet i Kristiania i 1818 var det den første formelle utdanningen for kvinner i Norge (Farstad 2016). Først i 1972 kom en lovendring, som gjorde det mulig for menn å utdanne seg til jordmor og Norges første mannlige jordmor ble utdannet ved Statens jordmorskole i Bergen i 1978 (Hamre 2007). I Storbritannia ble det tillatt for menn å utdanne seg til jordmor så sent som i 1983 (Pilkenton og Schorn 2008). Jordmorutdanningen er en toårig spesialisering for sykepleiere, hvor man må ha en bachelor i sykepleie, autorisasjon som sykepleier og minst ett års relevant praksis for å komme inn på utdanningen (Utdanning.no 2019). Faget domineres av kvinner, til tross for at regjeringen har satt fokus på likestilling og kjønnsbalanse i arbeidslivet (St.meld.7 2015-2016). Avdeling for autorisasjon ved Helsedirektoratet ble kontaktet for å på svar på hvor mange mannlige jordmødre det finnes i Norge per november 2019. Lie Jensen kunne svare at det finnes 22 mannlige jordmødre av totalt 6711 jordmødre i Norge (Lie Jensen, Helsedirektoratet 2019). Studiens mål var å få kunnskap om hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor. Det er et tema vi ikke kjenner til har blitt undersøkt i noen norske studier tidligere. Fordi hensikten med studien skulle være å få en økt forståelse for et tema som har vært lite utforsket tidligere ble det valgt en åpen problemstilling som lyder som følger: Hvorfor utdanner ikke flere menn seg til jordmor?

Likestilling og kjønnsbalanse i et kvinnedominert yrke

Likestilling kan defineres som rett til formell likbehandling og fravær av diskriminering (Halrynjo og Teigen 2016:15). Jacquot (2015) definerer likestilling som en reell mulighetslikhet med mål om kjønnsbalanse. Likestillings- og diskrimineringslovens formål er:

Å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person. (Likestillings- og diskrimineringsloven 2017, §1).

I melding til Stortinget *Likestilling i praksis — Like muligheter for kvinner og menn* (Meld. St. 7 2015-2016) settes det fokus på likestilling med mål om at alle skal ha reelle muligheter til å kunne delta og bidra i samfunnet, uansett kjønn. Det blir beskrevet at til tross for at likestilling er utbredt i Norge velger mange ofte et yrke påvirket av hvilket kjønn man har. Dette er en utfordring da rekruttering til mange av fagutdanningene nærmest er ensidig dominert av ett kjønn. Når yrker domineres av kun ett kjønn vil det begrense den enkeltes valgmuligheter og fleksibiliteten i arbeidsmarkedet. I stortingsmeldingen belyses kjønnsstradisjonelle utdanningsvalg som en sentral utfordring for likestillingen, ved at disse bidrar til å opprettholde et kjønnsdelt arbeidsmarked. Her nevnes det at for å møte etterspørselen etter arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren er det viktig at flere menn rekrutteres til disse utdanningene. Videre står det at «Regjeringen ønsker å legge til rette for at flere kan velge utradisjonelle utdanninger og karrierer, for å bidra til et mindre kjønnsdelt arbeidsliv». Det nevnes også at utdanningsinstitusjonene må bli mer bevisste på «hvordan de

profilerer sine utdanningstilbud så de ikke forsterker typiske oppfatninger om ulike studier, men «viser kreativitet og mangfold i presentasjonen av mulighetene som finnes i utdanning og arbeidsliv for begge kjønn» (Meld.St.7 2015-2016).

Helse og omsorgsykker preges av kjønnsubalanse fordi yrkene domineres av kvinnelige arbeidstakere (Reisel, Søraas Skorge og Uvaag 2019). Sullivan (2002) fremhever det komplekse forholdet mellom feminisme, sykepleie og menn, og argumenterer for at man ikke lenger kan ignorere kjønnsubalansen i yrket. Hun mener det er viktig å oppmuntre menn til å bli sykepleiere fordi det vil øke kompetansen i yrket, forbedre arbeidsforholdene for kvinner og komme samfunnet til gode. I denne studien har det blitt satt fokus på jordmorfaget med formål å få kunnskap om hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor.

Metode

Siden tematikken i studien er lite utforsket ble en kvalitativ tilnærming valgt fordi den kunne gi ny kunnskap om feltet. Den kvalitative metoden brukes for å beskrive, analysere og fortolke egenskaper og karaktertrekk ved fenomenene som studeres. Det empiriske materialet som samles inn under et kvalitativt forskningsprosjekt består av tekster som representerer menneskers samtaler eller samhandling (Malterud 2017:30-32).

Deltagere

Mannlige sykepleierstudenter ble valgt som deltakere i studien fordi de er fremtidens sykepleiere og kanskje fremtidige jordmødre. Siden deltakerne ikke har startet arbeidskarrieren som sykepleier kan det bety at de er mindre påvirket av for eksempel miljøet

på den arbeidsplassen de ender opp. Rekrutteringen ble gjennomført av medforfatter A. J, ved at hun inviterte studenter til å delta i studien. Deretter gikk den videre rekruttering ved hjelp av en annen deltaker som rekrutterte flere til neste intervju, den såkalte snøballrekrutteringen. Snøballrekruttering starter med å lokalisere en deltaker som har kjennskap til temaet, deretter ble deltakeren forespurt om å foreslå andre aktuelle deltakere gjennom sitt nettverk (Malterud 2017:52). Totalt syv deltakere ble rekruttert til studien, de var i alderen 23 år til 43 år og befant seg i henholdsvis første, andre og tredje året av sin utdanning ved to forskjellige utdanningsinstitusjoner for sykepleie.

Datainnsamling

Fokusgruppeintervjuer og individuelle semistrukturerte intervjuer ble brukt som metode for å samle inn datamaterialet. Intervju er en måte å skaffe til veie kunnskap om menneskers livssituasjon og erfaring (Brinkmann og Tanggaard, 2010:29). Det kvalitative forskningsintervjuet søker kvalitativ kunnskap som er uttrykt i et normalt språk. Samtidig som man lytter til de eksplisitte beskrivelsene og meningene, skal man også lytte til det som sies «mellom linjene» (Kvale og Brinkmann 2009:49).

I fokusgruppeintervju møtes deltakere til diskusjon og samhandling omkring det temaet forskeren ønsker å utvikle kunnskap om (Malterud 2012:11). I denne studien ble deltakerne oppfordret til diskusjon omkring temaene som presenteres i intervjuguiden som vises i Tabell 1. Fokusgruppemetodikk er en aktuell metode å benytte når man ønsker kunnskap om erfaringer gjennom dialog og diskusjon mellom deltagere i en gruppe. I denne metoden er det selve dialogen og diskusjonen deltakerne imellom som er dataene (Malterud 2012:11). Det ble antatt at deltakerne hadde et felles erfaringsgrunnlag å diskutere ut fra, at de kunne ha mange

av de samme opplevelsene rundt sin identitet som sykepleierstudent og fremtiden som sykepleier som også innebærer en mulighet for videreutdanning eller spesialisering seinere. Fordi deltakerne hadde mulighet for å samles mens de hadde undervisningsdager ble det valgt å gjennomføre to fokusgruppeintervjuer med mannlige sykepleierstudenter ved en utdanningsinstitusjon for sykepleieutdanning. I tillegg til fokusgruppeintervjuene ble det utført to individuelle semistrukturerte intervjuer av deltakere som ikke kunne delta i fokusgruppeintervju hvorav en var fra en annen utdanningsinstitusjon. De individuelle intervjuene hadde som formål å åpne opp for kunnskap som er forankret i deltakernes livsverden og deres erfaringer omkring temaene som fremkommer av intervjuguiden (Kvale 1996). Det ble vektlagt å invitere deltakerne til å dele sine egne erfaringer ut fra konkrete hendelser eller historier under utførelsen av alle intervjuene (Malterud 2017: 134). Intervjuene ble tatt opp på båndopptaker og transkribert i sin helhet. Det ble utarbeidet en semistrukturert intervjuguide i forkant av datainnsamlingen, som vist i Tabell 1.

Tabell 1. Intervjuguide.

Kan dere/du fortelle litt om hvorfor dere valgte å ta sykepleierutdanningen?
Hvordan var det å velge et yrke som er dominert av kvinner?
Hvordan er det å være mannlig sykepleierstudent?
Hva tror dere/du er grunnen til at det er ytterligere færre menn som velger jordmorfaget?
Har dere/du noen gang tenkt tanken på å bli jordmor?
Hva ville motivert dere/deg til å velge jordmorfaget?

I tillegg til intervjuguiden ble det stilt oppfølgingsspørsmål om hvordan de ble møtt av lærere, veiledere og medstudenter i henhold til sitt kjønn og yrkesvalg. Det var ønskelig å høre deres meninger om hvordan man kan rekruttere flere menn til jordmorfaget, og hvordan de tror det ville oppleves å være en mannlig jordmor. I motsetning til de individuelle intervjuene der intervjusettingen bærer preg av at deltakerne svarer på spørsmål fra forskeren, ble deltakerne i fokusgruppeintervjuene oppmuntret til å føre samtale og diskusjon seg imellom. Underveis i både fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene ble det stilt oppklarende spørsmål eller bedt om eksempler fra forskeren slik at det som ble fortalt ikke skulle bli tolket feil under analysearbeidet.

Fokusgruppene

I det ene fokusgruppeintervjuet var det rekruttert fem deltakere, men på intervjudagen var det tre som møtte opp. I det andre fokusgruppeintervjuet møtte to av de fire rekrutterte deltakere opp. Fokusgruppeintervjuene ble avholdt på et lukket grupperom på utdanningsstedene, og de varte i 59 minutter og 32 minutter.

De individuelle semistrukturerte intervjuene

Da det viste seg å være vanskelig å samle nok deltakere til fokusgruppeintervju ble det i tillegg utført to individuelle semistrukturerte intervju. Disse ble avtalt med den enkelte deltaker. Det ene intervjuet ble avholdt i deltakerens hjem mens det andre ble gjort per telefon etter deltakerens ønske. Ett intervju varte i 17 minutter og det andre i 18 minutter.

Dataanalyse

Datamaterialet ble analysert ved bruk av systematisk tekstkondensering (Malterud 2017:97).

Analysen er tematisk og tverrgående og ble gjort i fire trinn hvor oppmerksomheten ble konsentrert omkring få temaer og kodegrupper. I første trinn var hensikten å få et helhetsinntrykk av materialet, hvorpå neste trinn var å identifisere meningsbærende enheter.

Deretter ble innholdet abstrahert i de enkelte meningsdannende enhetene og til slutt ble betydningen av dette sammenfattet slik det beskrives i Tabell 2. (Malterud 2017:97-116). I

analysen av fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene ble det valgt å sammenfatte utsagn fra den enkelte deltaker i hvert intervju og sammenfatte disse i kondensater og en analytisk tekst (Malterud 2012:103; Malterud 2017:105-110).

Tabell 2. Oversikt over de fire analysetrinnene.

1. trinn: Lese gjennom det innsamlede materialet for å få en oversikt, og kartlegge foreløpige temaer.
2. trinn: Identifisere meningsdannende enheter og plassere de i kodegrupper.
3. trinn: Abstrahere innholdet i de meningsdannende enhetene og sortere disse til tre til fem kodegrupper med meningsbærende enheter.
4. trinn: Sammenfatte betydningen av det som er funnet og skrive en analytisk tekst for hver av gruppene.

Etiske vurderinger

Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk vurderte at studien falt utenfor helseforskningslovens virkeområde, og studien ble godkjent av Norsk senter for forskningsdata (Prosjektnummer 850204). Deltakerne fikk muntlig og skriftlig informasjon om studiens hensikt, og om hvordan dataene skulle samles inn og håndteres i forkant og i etterkant av intervjuene (Malterud 2017:214). Det ble også informert om at de til enhver tid kunne avbryte sin deltakelse uten at det ville få negative konsekvenser for den enkelte (NSD 2019). Datamaterialet ble oppbevart i tråd med norsk senter for forskningsdata og Universitet i Sørøst-Norge sine retningslinjer (NSD 2019; Universitet i Sørøst-Norge 2019).

Resultat

Analysen resulterte i tre hovedtemaer: 1) Et unaturlig yrkesvalg for menn, 2) Menn har liten kjennskap til jordmorfaget, 3) Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanningen og yrket. De tre hovedtemaene representerte syv undertemaer som vist i Tabell 2.

Tabell 2. Oversikt over hovedtemaer og undertemaer.

Hovedtema	Undertema
Et unaturlig yrkesvalg for menn.	<ul style="list-style-type: none"> • Å føle seg underkvalifisert til å hjelpe kvinner i fødsel. • Et feminint yrke forbeholdt kvinner. • Jordmortittelen kan oppleves ekskluderende.
Menn har liten kjennskap til jordmorfaget.	<ul style="list-style-type: none"> • Å få kunnskap om faget er en forutsetning for å velge yrket. • Å få tilgang til rollemodeller.
Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanningen og yrket.	<ul style="list-style-type: none"> • Å oppleve krav til gode karakterer. • Å oppleve usikkerhet knyttet til arbeid.

Et unaturlig yrkesvalg for menn

Deltakerne forteller at de ikke hadde vurdert jordmoryrket i fremtiden fordi det oppleves som et unaturlig yrkesvalg for er en mannlig sykepleier. Yrket blir beskrevet som «en kvinnegreie» noe som de mener blant annet skyldes jordmoryrkets historie som et kvinneyrke. De forklarer at det derfor stilles en forventning til at jordmoren er en kvinne. Selv om sykepleieryrket også kan bli ansett som et kvinneyrke, mener deltakerne at det har blitt større aksept i samfunnet for at menn utdanner seg til sykepleier. Selv om deltakerne gir uttrykk for at jordmoryrket er spennende og givende og at det inneholder mange kvalifikasjoner som de mener er viktige, oppfattes det allikevel som et uaktuelt yrkesvalg for fremtiden. Det ble formulert slik:

Det er en veldig spennende videreutdanning fordi det kan være veldig akutt, man arbeider selvstendig, har mye ansvar og det er et høyt omsorgsnivå som kan sammenliknes med anesthesi som er en populær videreutdanning blant gutta. Det er det jeg ønsker meg i en jobbsammenheng. Men samtidig så blir det feil når jeg ikke er dame selv, for det med fødsel er på en måte en sånn kvinnegreie. (Fokusgruppeintervju 1).

At jordmoryrket oppleves som et unaturlig yrkesvalg begrunnes med at mannen aldri kan oppleve å føde barn. På grunn av sitt kjønn mener de at mannen er underkvalifisert til å utføre en jordmors oppgave som fødselshjelper. Han mangler den nødvendige tilliten som en jordmor trenger for å hjelpe fødende kvinner og hennes familie, og det blir forklart at det ikke egner seg at en mann skal fortelle en kvinne hvordan hun skal føde sitt barn. Det ble beskrevet som følgende:

Jordmorutdanningen virker interessant, men det er litt slik at jeg kan ikke bli jordmor fordi jeg skal ikke føde selv, jeg kan ikke føle det pasienten gjennomgår og jeg kan ikke oppleve det. Det er unaturlig å skulle fortelle en kvinne hvordan hun skal føde sitt barn. (Fokusgruppeintervju 1).

Deltakerne forteller om opplevd stereotypifisering på grunn av sitt yrkesvalg. De har blant annet opplevd å få spørsmål om sin legning fordi de har valgt å bli sykepleier. De mener at stigmatisering av denne typen ville blitt forverret dersom de valgte å utdanne seg til jordmor. En av deltakerne uttrykte det slik:

«Det kommer kanskje inn noe stigma da, at mange tenker at det ikke akkurat er så maskulint å være jordmor. Det er liksom tøffere å være intensiv eller akuttisykepleier».
(Fokusgruppeintervju 2).

De oppfatter jordmoryrket som et lite maskulint yrke, og som et yrke som er forbeholdt kvinner. Årsaken er ifølge dem at faget forbindes med det som er feminint og kvinnelig. Det blir forklart at det er kvinner som føder barn og at det alltid har vært kvinner som har hjulpet kvinner i fødsel, dermed forventes det at jordmor er en kvinne. Denne forventningen er vanskelig å bryte for en mann på grunn av yrkets lange historie som et kvinneyrke. Det ble beskrevet slik:

«Det er jo kanskje det at jordmor er så etablert, eller stereotypisk, eller sånn at man ser for seg at en jordmor er en kvinne og da må man liksom bryte noen gamle forventninger dersom man er en mannlig jordmor». (Individuelt intervju 2).

Deltakerne forestiller seg at en mannlig jordmor må forsvare sitt yrkesvalg og arbeide ekstra hardt for å bli tatt seriøst av pasientene og av samfunnet generelt på grunn av yrkets feminine fremtoning. De tror at en mannlig jordmor ville blitt oppfattet som spesiell fordi yrket er så lite utforsket blant menn. I denne sammenhengen forklarer de at det stilles en forventning til at mannlige sykepleiere skal arbeide ved de maskuline områdene innen sykepleierfaget. Disse områdene beskrives som avdelinger innen psykisk helsevern eller somatiske avdelinger i sykehus som anses som akutte og høyteknologiske.

Jordmortittelen bidrar også til deltakernes oppfatning om at jordmorfaget er et unaturlig yrkesvalg for menn. Ifølge dem kan den oppfattes som ekskluderende for menn og forsterker

deres opplevelse av at jordmorfaget er et feminint yrke som er forbeholdt kvinner. Fordi «jordmor» forbindes med det kvinnelige mener deltakerne at yrkestittelen skremmer menn fra å søke utdanningen. Deltakerne mener at navnet «jordmor» er rettet mot kvinnene som praktiserer yrket og kvinnene de hjelper i fødsel. I materialet kommer det frem at det er sammensatte utfordringer som omhandler jordmortittelen. Det handler ikke kun om at yrkestittelen ikke er kjønnsnøytral, men det dreier seg også om jordmorfagets historie, samfunnets oppfatning av hvem jordmor er og personlig interesse for faget. slik som beskrevet under:

Jeg tror at det ligger veldig mye i det der med at det heter jordmor da, at det er det gamle bildet man har på jordmødre som henger igjen som bidrar til den kneika det er for menn å bli jordmor. Det er nok mange menn som automatisk utelukker utdanningen av denne grunnen. (Individuelt intervju 2).

Videre forklarerer de at det ville vært hensiktsmessig å endre jordmortittelen til en kjønnsnøytral yrkestittel dersom formålet er å rekruttere flere menn til faget. Deltakerne nevner helsesøstertittelen som nylig ble endret til helsesykepleier. I den forbindelse har de blitt oppmerksomme på at det er et yrke hvor menn er velkomne fordi de har sett mediebilder av mannlige helsesykepleiere, og at yrket blir beskrevet som et kjønnsnøytralt yrke i media. De mener at en slik medieoppmerksomhet og en endret yrkestittel har bidratt at flere menn har søkt til helsesykepleierutdanningen nå enn tidligere. Å endre jordmortittelen til en yrkestittel som appellerer til begge kjønn ville ha ført til en økt rekrutteringen av menn til jordmorfaget ifølge deltakerne. Til tross for et ønske om nøytrale yrkestitler uttrykker deltakerne at det personlig ville oppleves som ukomplisert å bli kalt «jordmor», dersom de hadde valgt yrket. Selv om de gir uttrykk for at yrkestittelen kan oppleves ekskluderende for menn mener de

samtidig at det er interessen for faget som vil avgjøre om en mann utdanner seg til jordmor.

Det forklares slik:

«Hadde jeg først valgt jordmorutdanning så hadde jeg gladelig vært «jordmor», det hadde jo ikke vært noe problem, jordfar høres liksom litt rart ut».

(Fokusgruppeintervju 2).

Menn har liten kjennskap til jordmorfaget

Å gi mannlige sykepleierstudenter mer informasjon om jordmorfaget og jordmors arbeidsområde er et viktig tiltak for at menn skal velge å utdanne seg til jordmor. En deltaker sier:

For å vurdere en jordmorutdannelse trenger man å få et innblikk i hva det er jordmorfaget går ut på, for det er sånn fra en mannlig sykepleierstudents ståsted et veldig lukket miljø syntes jeg, du vet liksom ikke noe om det, det er sånne mystiske folk som tar den utdanninga. (Individuelt intervju 1).

Å få kunnskap om faget er en forutsetning for å kunne velge yrket. De forteller at de sjelden eller aldri møtt en jordmor i løpet av utdanningen og de forklarer at de har liten kjennskap til hva yrket innebærer. Selv om noen har møtt en jordmor i forbindelse med fødselen til sine egne barn uttrykker de manglende kunnskap om hele arbeidsområdet til jordmødre. De hevder at slik som sykepleierutdanningen er lagt opp per dags dato oppleves jordmoryrket som utilgjengelig for en mannlig sykepleierstudent. Det vektlegges at den informasjonen som gis om faget må appellere til begge kjønn. Deltakerne har møtt sykepleiere med spesialutdanning som intensivsykepleiere og operasjonssykepleiere i forbindelse med praksisperioder, og

dermed fått en kjennskap til deres arbeidsområde. Jordmødre treffer de sjelden som sykepleierstudenter, og de tilegner seg derfor liten kunnskap om faget mens de er under utdanning. De forteller at erfaringene de gjør seg ved de forskjellige praksisplassene er svært nyttige og ofte har de hatt en annen oppfatning av hva man gjør i de forskjellige delene av sykepleieryrket enn hva realiteten var. Det blir forklart at den erfaringen de får fra praksisplassene og møter de har med sykepleiere med spesialutdanning har vært svært positivt og gitt dem et bredt perspektiv på alle valgmulighetene man har som sykepleier. Av den grunn mener de at det kunne vært hensiktsmessig å møte jordmødre under utdanningen og eventuelt være på en fødeavdeling i forbindelse med en observasjonspraksis for å få informasjon og kunnskap om jordmors arbeidsoppgaver. En deltaker formulerte det slik:

Man må på en eller annen måte få kjennskap til det, for jeg tenker på jordmor slik som jeg har gjort med mange av de andre praksisplassene jeg har vært. For et eksempel trodde jeg at man i hjemmesykepleien bare kjørte rundt og skiftet på folk som lå til sengs og var dårlige, men så viste det seg at det var så mye mer. Slik er det sikkert med jordmoryrket også, at det er så mye mer enn bare å ta imot barn.

(Fokusgruppeintervju 2).

I tillegg til å få informasjon og kunnskap om jordmorfaget kommer det frem at deltakerne savner mannlige rollemodeller. De mener at det ville ha bidratt til en økt interesse for faget blant menn dersom de hadde møtt mannlige jordmødre gjennom praksis, forelesninger eller via mediebilder. De beskriver et ønske om å se bevis på at det er mulig for en mann å bli jordmor. Det ble forklart slik:

«De som er mannlige jordmødre kunne jo kanskje kommet ut og snakket litt med oss for det hadde hjulpet å se et levende bevis på at det faktisk finnes mannlige jordmødre». (Individuelt intervju 1).

Deltakerne nevner kampanjen «Mann kan bli sykepleier» som er en rekrutteringskampanje på sosiale medier for å øke andelen mannlige sykepleiere i regi av NSF Student, som en positiv strategi for å rekruttere mannlige sykepleiere. Det blir uttrykt at liknende kampanjer for menn i jordmorfaget kunne ført til økt bevissthet om at menn er velkomne i yrket. Slike kampanjer må strekke seg utover fagforeningens hjemmesider for å nå alle menn som vurderer en karriere innen helse og omsorg slik som en av deltakerne forklarer det:

Man må gjøre noe litt mer konkret med den informasjonen om rekruttering av menn til yrket slik at den når ut til folk og ikke bare de som allerede er sykepleiere. Før jeg startet på sykepleierutdanningen så gikk jeg jo aldri inn og sjekket hjemmesiden til sykepleierforbundet. (Fokusgruppeintervju 1).

Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanning og yrket

Deltakerne vektlegger at en ytterligere årsak til at få menn blir jordmødre er at de ville hatt problemer med å komme inn på studiet fordi de ikke har gode nok karakterer. De opplever at kvinnelige sykepleierstudenter har høyere karaktersnitt enn seg selv, og derfor har bedre forutsetninger for å komme inn på både sykepleierutdanningen og videreutdanning. De kjenner til at jordmorutdanningen krever et høyt snitt, samtidig som at det er mange søkere til studiet, og at det derfor kan være vanskelig for menn å komme inn på utdanningen. Det ble beskrevet slik:

Det er jo mange søkere til jordmor, det har det alltid vært, men det er vel noen menn som søker tror jeg, det er ikke 600 damer, det er noen menn. Men det er vel sikkert flere av damene som har høyere snitt for dem er det flere av, så hvis du har C i snitt så stiller du helt bakerst i køen. Og hvis du er mann og ikke har noen fortrinn med å være det, og det er fire menn som søker og 596 damer så er det jo vanskelig å komme inn på studiet for da er det jo flere damer som har høyere snitt. (Fokusgruppeintervju 2).

De mener at få menn utdanner seg til jordmor fordi få menn kommer inn på sykepleierutdanningen. De uttrykker at tiltak som å gi kjønnspoeng ved opptak til sykepleierstudiet ville resultert i at flere menn også utdannet seg til jordmor.

I tillegg til at det er vanskelig å komme inn på studiet forklarer deltakerne at problemer med å få fast arbeid etter endt utdanning kan være avgjørende for om en mann velger jordmorutdanningen. De har hørt at jordmødre går i vikariater i flere år før de får fast ansettelse. For tiden har det også vært mye fokus på nedskjæringer i fødselsomsorgen og nedleggelse av fødeavdelinger i media, og dette bidrar til å minske interessen for faget ifølge dem. Det fortelles at mange mannlige sykepleierstudenter allerede er godt voksne når de begynner på sykepleierutdanningen. De har ofte stiftet familie og er derfor avhengig av en stabil økonomi, noe som gir utslag i at de heller velger en utdanning der de er sikret fast arbeid. Det frister lite å ta en etterutdanning på to år uten lønn hvor man ikke er garantert fast arbeid ved endt utdanning. Det ble forklart slik:

For min del så er det dette med at jeg har valgt å gjøre det jeg gjør nå med barn, gjeld, bil og sånt, så er jeg ikke så veldig hypp på å gå å lure på om jeg får jobb etter utdanningen, eller jeg er ikke så veldig hypp på å ta praksis et annet sted heller (...)

men hadde jeg vært litt yngre så hadde det vært kult og vært en av de første mannlige jordmødrene i landet. (Fokusgruppeintervju 2).

Diskusjon

Resultatene viser at deltakerne oppfatter jordmorfaget som både et spennende og givende yrke, men de gir uttrykk for at det er et unaturlig yrkesvalg for seg selv i fremtiden. Få menn velger jordmoryrket fordi det beskrives «en kvinnegreie» og et yrke som er forbeholdt kvinner. Deltakernes opplevelse av at jordmoryrket er et unaturlig yrkesvalg forstekes av oppfatningen om at mannen er underkvalifisert til å utføre yrket på grunn av sitt kjønn. Det begrunnes med at en mannlig jordmor aldri kan oppleve det å føde barn, og at det derfor ville føles feil å skulle fortelle kvinner hvordan de skal føde. Cudè og Winfrey (2007) viser til at få menn velger å arbeide med kvinnehelse på grunn av liten interesse for faget, arbeidsmiljøet eller kjønnsrelaterte problemer ved å jobbe innen kvinnedominerte avdelinger. Tallaksen (1994) skriver i sin studie at intimpleie kan være et problematisk område for menn å jobbe med. Å stille «den andres» kjønn innenfor en reproduktiv og ivaretakende kontekst er vanskelig for menn, og derfor finnes det få mannlige sykepleiere innenfor gynekologiske og føde- og barselavdelinger, noe som også understøttes av Bakken (2001:89). Walsh (2009) sammenlikner det å være en mannlig jordmor som å være en nullipara kvinnelig jordmor, altså en jordmor som selv ikke har født barn. Det å ha født et barn er ikke et krav når man utdanner seg til jordmor, og mange kvinnelige jordmødre har selv ikke født egne barn før de tar utdanningen. Som sykepleier arbeider man ofte med pasienter som lider av sykdom som man selv sannsynligvis aldri vil oppleve å ha, men de fleste sykepleiere kan allikevel føle empati og sette seg inn i den enkeltes pasients situasjon. Hvorfor dette oppleves annerledes

for deltakerne enn det å ivareta en fødende kvinne blir ikke besvart, men man kan tenke seg at det kan forklares med at en fødsel er en naturlig livshendelse, og ikke noe som skal helbredes.

De mannlige studentene beskriver jordmoryrket som et feminint yrke som er forbeholdt kvinner. De har opplevd stereotypifisering og stigmatisering på grunn av yrkesvalget sitt, og forestiller seg at dette ville blitt forverret dersom de hadde valgt jordmoryrket. Å oppleve stigmatisering på grunn av yrkesvalg støttes av studien til Christensen, Welch og Barr (2018) der de mannlige deltakerne opplevde å få kommentarer knyttet til sin seksualitet, og følte seg latterliggjort fordi de utdannet seg til sykepleiere. Lorentzen (2006) beskriver feminitet som en samlebetegnelse på de egenskaper som regnes for å være kvinnelige, og maskulinitet er på samme måte betegnelse for det som er mannlig. Deltakernes opplevelse av at jordmoryrket er et feminint yrke og «en kvinnegreie» kan være et resultat av at det er et kvinnedominert yrke med en svært liten andel menn. Ifølge Lorentzen (2006) er det mindre grunn til å karakterisere i form av kjønnede adjektiv og karaktertypologi når menn og kvinner utfører like oppgaver.

I materialet kommer det frem at det stilles en forventning om hvor i sykepleierfaget de mannlige studentene skal arbeide, og at disse områdene oppfattes som maskuline i fagmiljøet og i samfunnet. Ifølge deltakerne var de maskuline arbeidsplassene innen sykepleieryrket de akutte og høyteknologiske avdelingene innen sykehusene, og psykisk helsevern. Det er nettopp ved disse avdelingene det allerede jobber en stor andel mannlige sykepleiere. Ifølge Bakken (2001) velger menn sykepleiefaget fordi det har skjedd en maskulinisering i faget, og han beskriver at menn ofte velger å jobbe på «de maskuline øyene» innen faget noe som samsvarer med det deltakerne beskriver.

Jordmortittelen kan oppleves som ekskluderende for menn fordi den fremstår som en feminin yrkestittel ifølge resultatene. Deltakerne mener at den kan være en medvirkende årsak til at få menn utdanner seg til jordmor. Det arbeides med å endre arbeidstitler i Norge til kjønnsnøytrale titler for å inkludere både menn og kvinner (NTB 2010). Et eksempel på en slik endring er helsesøstertittelen som ble endret til helsesykepleier i 2018. Dette ble gjort etter at det først ble gjennomført en spørreundersøkelse blant landets helsesøstre der flertallet ønsket en endring av yrkestittelen. Den nye tittelen skulle beskrive det kunnskapsyrket som helsesykepleier er (Fonn 2018). Som resultat av tittelendringen så man en økning av mannlige søkere til utdanningen, hele 50 % viste en undersøkelse som ble gjort av NRK (Arnesen 2019). Om jordmortittelen skal endres har vært diskutert, og norsk sykepleierforbund har vedtatt at alle arbeidstitler skal være kjønnsnøytrale. I den forbindelse var det enighet i Norsk sykepleierforbund og Jordmorforbundet NSF om at jordmortittelen ikke var berørt av vedtaket, fordi de mente at opphavet til ordet «jordmor» betyr å ta det nyfødte barnet fra et jordgulv og gi det til moren (Stubberud og Steigedal 2018; Farstad 2016). Men det er uenigheter om hva som er det riktige opphavet til ordet «jordmor». Farstad (2016:24) henviser i sin bok til professor Jahr som mener det er flere mulige forklaringer til ordets opprinnelse. Blant annet sier han at ordet stammer fra historier om «overnaturlige hjelpekoner som oppholdt seg under jorden». Jorden er i denne sammenhengen «moder-jord» og underjordiske jordånder beskyttet barnet, dermed ble jordmora den legemlige representanten for disse. Ordet kan også være en forvandling av det norrøne ordet *jo`*, som betyr foster eller lite barn. Ordet jordmor fantes ikke på norrønt, og når bibelen skulle oversettes hadde oversetteren problemer med ordet «jordmor» og kalte de «kvinner som skulle være nær barnefødsel» (Farstad 2016:24-25).

Uansett hva som er opphavet til ordet jordmor så er det en pågående diskusjon om navnet er kjønnsnøytralt eller ikke. Stubberud og Steigedal (2018) er samstemte med deltakerne i denne studien om at yrkestittelen er en medvirkende årsak til at få menn velger yrket. De argumenterer for at det er prinsipielt viktig å endre tittelen slik at det åpner opp for rekruttering av begge kjønn til faget. Som deltakerne i denne studien har mannlige jordmødre uttalt seg om tittelen og mener at den ikke har noen betydning for dem (Remme og Skotnes 2011), men ifølge Stubberud og Steigedal (2018) og Sullivan (2002) kan man ha mistet mange gode jordmødre på grunn av de som ikke vurderer yrket nettopp på grunn av tittelen. Stubberud og Steigedal (2018) uttalte at: «Om bare én eneste mann velger å bli jordmor under en kjønnsnøytral tittel, så er det verdt å endre den».

For lite informasjon om hva jordmoryrket innebærer og jordmors arbeidsområde kan også være en årsak til at så få menn velger yrket viser resultater fra vår studie. De mannlige sykepleiestudentene mener de må få mer kunnskap om jordmorfaget samt gis mulighet til å se hvordan en jordmor jobber for å kunne vurdere å utdanne seg til jordmor selv. De uttaler at de ikke er gode nok på å oppsøke informasjon om etterutdanning selv, og mener at praksis eller hospitering ved en fødeavdeling ville gitt dem anledning til å tilegne seg kunnskap om faget for å kunne ta stilling til om det er en karriere for dem. Dette samsvarer med hva den australske mannlige jordmoren Jones beskriver om det å være en mannlig jordmor. Han forteller at han fattet interesse for faget etter å ha hatt praksis på en barselavdeling da han var sykepleierstudent (Scully 2018).

Jordmorfaget bør presenteres som et yrke hvor menn er velkomne for å øke rekrutteringen av menn til faget. Å møte mannlige rollemodeller og se bevis på at det er mulig for menn å utdanne seg til jordmor blir vektlagt som en viktig rekrutteringsstrategi. Dette kan foregå ved å møte mannlige jordmødre eller se mediebilder hvor også mannlige jordmødre er representert. Clifton, Higman, Stephenson, Navarro og Welyczko (2018) viser til at universiteter i England har tatt grep for å bedre kjønnsbalansen i sykepleieryrket ved at de har produsert videoer og bilder med mannlige sykepleiere som presenteres på karrieremesser. Reisel mfl. (2019) forklarer at rekrutteringsarbeid til høyere utdanning bør inneholde tiltak som kan øke interessen for fag og yrker også for det underrepresenterte kjønn. De foreslår også at det benyttes rollemodeller som et rekrutteringstiltak og at man arbeider med å fremstille alle yrker som kjønnsnøytrale.

Et annet resultat som fremkommer fra denne studien er at menn og kvinners forskjeller i skolepresentasjon og karaktersnitt kan bidra til at ikke flere menn utdanner seg til jordmor. Deltakerne mener at kvinnelige studenter har bedre karakterer og derfor vil utkonkurrere menn i søknadsprosessen til sykepleierutdanningen og til en videreutdanning seinere. Norge er blant de landene i Organization for Economic Cooperation and Development med størst kjønnsforskjeller i karakterer i høyere utdanning (OECD 2011). Gustavsens (2018) understøtter også dette i sin studie som viser at gutter har lavere snitt i grunnskolepoeng enn jenter. Hun skriver at flere gutter dropper ut av videregående skole sammenliknet med jenter, og på grunn av dette er det jentene som har flest valgmuligheter når det kommer til utdanning. Hennes forklaring er at gutter og jenter forskjellsbehandles i skolen. Lærere vurderer gutter og jenters individuelle sosiale ferdigheter og skolefaglige prestasjoner ulikt, og den adferden elevene utøver har en direkte innflytelse på hvordan lærerne vurderer de skolefaglige

prestasjonene. Misforholdet bekreftes også av studien til Lekholm og Cliffordson (2009), hvor jentene ble rangert høyere og guttene lavere lærere enn hva testresultatene tilsa. Robinson og Lubienski (2011) fant også at lærere vurderer jenter som mer kunnskapsrike enn gutter. Dette antas å bidra til utfordringen med å rekruttere menn til kvinnedominerte yrkesfag, der de fleste søkerne er kvinner. I denne studien foreslås det at å gi kjønnspoeng til menn kan bidra til at flere menn kommer inn på både sykepleierutdanningen og jordmorutdanningen. Utdanninger kan vurdere å gi kjønnspoeng til det underrepresenterte kjønn ved opptak (Forskrift om opptak til høyere utdanning § 7-9), og to av Norges sykepleierutdanninger praktiserer nå dette (NSF 2018). Kjønnspoeng kan bidra til å bekjempe det kjønnsdelte arbeidsmarkedet på sikt, men så langt er det flere utdanninger som gir kjønnspoeng til kvinner enn menn (Samordna opptak 2019). Jordmorutdanningene har ikke praktisert kjønnspoeng så langt. I tillegg til vanskeligheter med å komme inn på jordmorutdanningen viser resultatene at det er viktig for mannlige sykepleierstudenter å være sikret fast arbeid etter utdanningen, noe de mente kunne være utfordrende når man blir jordmor. At fast ansettelse etter endt utdanning er et viktig krav når menn velger sykepleierutdanningen støttes av studien til Christensen mfl (2018) som viser til at en av grunnene til at menn valgte å utdanne seg til sykepleiere var et ønske om en stabil arbeidssituasjon.

Det fremkommer ikke et enkelt svar på hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor i denne studien. Opplevelsen av at jordmoryrket er et unaturlig yrkesvalg for menn, er et feminint yrke som er forbeholdt kvinner og en ikke kjønnsnøytral yrkestittel bidrar til liten interesse for faget blant menn. Å gi kunnskap om faget og tilgang på mannlige rollemodeller bør vektlegges for å øke menns interesse for jordmorfaget. At få menn kommer inn på sykepleierutdanningen og jordmorutdanning på grunn av et høyt karaktersnitt vanskeliggjør menns mulighet for å utdanne seg til jordmor. Det fremkommer også av resultatene at å

utdanne seg til jordmor kan oppleves som lite attraktivt fordi det kan være utfordrende å få fast ansettelse etter endt utdanning.

Styrker og svakheter ved studien

Denne studien er gjennomført av en kvinnelig jordmor med yrkeserfaring fra svangerskapsomsorg, fødeavdeling og som sykepleier ved en intensivavdeling. Min yrkesbakgrunn vil påvirke meg som forsker og styre mitt interessefelt, til tross for at jeg har forsøkt å være bevisst på min forforståelse da jeg gjorde denne undersøkelsen. Å være en kvinnelig forsker kan ha hatt en betydning i intervjusituasjonen med bare mannlige deltakere. Intervjuet kan påvirkes av kjønnsdikotomisering, noe som betyr at mannen benytter intervjusituasjonen til å styrke sin posisjon ovenfor den kvinnelige forskeren (Thagaard 2018:107). Dette ble ikke erfart i denne sammenhengen, men det må allikevel tas høyde for at svarene som ble gitt av deltakerne kunne vært annerledes dersom forskeren var en mann. Rekruttering av deltakere ble gjort ved et tilgjengelighetsutvalg, og resultatene som fremkommer av denne studien kan derfor ikke generalisere, men de kan belyse årsaker til hvorfor ikke flere menn utdanner seg til jordmor (Jacobsen 2005:222). Studien gir ikke svar på om kjønnspoeng til menn ved opptak til sykepleierutdanningen og jordmorutdanningen ville økt rekrutteringen av menn til faget, eller om flere menn ville valgt jordmorutdanningen hvis yrkestittelen ble endret. Den kan på den annen side bidra til at temaet utforskes ytterligere ved en større studie i fremtiden.

Siden denne studien ble gjort i forbindelse med et mastergradsstudie måtte intervjuene gjennomføres i en periode hvor deltakerne var opptatt med studiepraksis og eksamen. Derfor var det utfordrende å rekruttere deltakere til fokusgruppeintervju. At deltakere ikke møtte opp

som avtalt til intervju og at det dermed ble færre deltakere enn planlagt i hver fokusgruppe svekker studiens validitet og kvalitet. Det hadde vært hensiktsmessig med flere deltakere i hver fokusgruppe for å belyse et mangfold av tanker og meninger om temaet. Allikevel ga de få deltakerne et rikt materiale da den enkelte hadde mer tid på å formulere seg, og det var få situasjoner der de avbrøt hverandre underveis. En styrke ved studien er også at sitatene er hentet fra en bredde i utvalget. Å velge to homogene grupper som samtidig var internt homogene og sammenlikne deres synspunkter og ulike svar gav interessant informasjon. Når det ble sammenliknet det som ble sagt i de to forskjellige gruppene, og i de to individuelle intervjuene og det samsvarte, kan det bidra til å styrke studiens validitet (Jacobsen 2005:158-177). Deltakerne i de individuelle intervjuene hadde mange av de samme erfaringene som deltakerne i fokusgruppeintervjuene, noe som kan bety at temaene som ble bragt opp ikke var preget av gruppepress og av at deltakerne ble for mye påvirket av hverandres under gruppediskusjonen (Malterud 2012:132). Studien baseres på syv deltakeres erfaringer og kunnskapen som fremkommer er kun en versjon av mange. Derfor kan det være utfordrende å vurdere dens overførbarhet (Malterud 2001), men studiens resultater kan allikevel belyse temaer som kan være gjenkjennelig i andre liknende kontekster.

Konklusjon

Studien viser at deltakerne opplever jordmorutdanningen som et unaturlig yrkesvalg for menn. Opplevelsen ser ut til å være sammensatt av flere faktorer som hvordan jordmoryrket presenteres i samfunnet, opplevelse av at det er et feminint yrke forbeholdt kvinner og en oppfatning av at «jordmor» er en kvinnelig yrkestittel. Økt informasjon om jordmorfaget og tilgang på mannlige rollemodeller ble understreket som en viktig forutsetning for å rekruttere flere menn til faget. Faktorer som at det kan være vanskelig for menn å komme inn på jordmorutdanningen, og utfordringer med å få fast ansettelse etter endt utdanning blir fremhevet som en medvirkende årsak til at få menn velger å utdanne seg til jordmor.

Litteratur

Arnesen, Mats, 2019, 23 januar. «Endret til kjønnsnøytral yrkestittel – rekordmange menn vil bli helsesykepleier». NRK. [https://www.nrk.no/hordaland/endret-til-kjonnsoytral-yrkestittel- -rekordmange-menn-vil-bli-helsesykepleier-1.14394352](https://www.nrk.no/hordaland/endret-til-kjonnsoytral-yrkestittel--rekordmange-menn-vil-bli-helsesykepleier-1.14394352) (Lastet ned 03.09.2019).

Bakken, Runar 2001. *Modermordet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bakken, Runar 2004. *Mann i ingenmannsland*, Bergen: Fagbokforlaget AS.

Brinkmann, Svend og Lene Tanggaard 2010. *Kvalitative metode*, København: Hans Reitzels Forlag.

Christensen, Martin, Anthony Welch & Jennie Barr 2018. “Nursing is for men: a descriptive phenomenological study”. *Contemporary Nurse*, 54 (6), 547-560.

DOI:10.1080/10376178.2018.1512876

Clifton Andrew, Jo Higman, John Stephenson, Alfonso R. Navarro og Nikki Welyczko 2018.

«The role of universities in attracting male students on to pre-registration nursing programmes: An electronic survey of UK higher education» *Nurse Education Today* (71) 111–115. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.09.009>

Cudé Gayle, Winfrey, Karen 2007. “The hidden barrier. Gender bias: Fact or fiction.”

Nursing for Women`s Health Volume 11, (3), 254–265 DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1751-486X.2007.00165.x>

Farstad, Aud 2016. *På liv og død. Distriktsjordmødrenes historie*. Oslo: Samlaget.

Fonn Marit 2018, 31 mai. “Den nye helsesøstertittelen er klar” Sykepleien.no

<https://sykepleien.no/2018/05/den-nye-helsesoster-tittelen-er-klar> (Lastet ned 29.10.2019).

- Forskrift om opptak til høgre utdanning. (2017). Forskrift om opptak til høgre utdanning
([LOV-2005-04-01-15-§3-6](#), [LOV-2005-04-01-15-§3-7](#), [LOV-2005-04-01-15-§4-9](#))
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-01-06-13> (Lastet ned 04.11.2019)
- Gustavsen Ann Margareth 2018. *Kjønnsforskjeller i sosiale og skolefaglige prestasjoner*.
Doktorgradsavhandling, Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk, Høgskolen i
Innlandet.
- Halrynjo, Sigtona og Mari Teigen 2016. *Ulik likestilling i arbeidslivet*. Oslo: Gyldendal
Akademisk.
- Hamre, Britt 2007 *Jordmorutdanningen i Bergen*. I: Egil Ertresvaag (red.)
Profesjonsutdanninger i Bergen: Bergen: Høgskolen i Bergen.
- Jacobsen, Dag Ingvar 2005. *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Kristiansand:
Høyskoleforlaget.
- Jacquot, Sophie 2015. *Transformations in EU Gender Equality: From Emerge to Dismantling*
London: Palgrave Macmillian.
- Kvale, Steinar 1996. *Interviews. An introduction to qualitative research interviewing*.
Thousand Oaks: Sage
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann 2009. *Interviews: Learning the craft of qualitative
research interviewing*. Los Angeles: Sage
- Lekholm, Alli Klapp og Christina Cliffordson 2009. "Effects of student characteristics and
gender on grades in compulsory school." *Educational Research and Evaluation*, 15,
(1), 1–23

Lie Jensen Cathrine 2019, Avdeling autorisasjon, Divisjon Helseøkonomi og kompetanse.
Helsedirektoratet.

Likestillings og diskrimineringsloven. (2017). Lov om likestilling og forbud mot
diskriminering. (LOV-2017-06-16-51) <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=likestillingsloven> (Lastet ned 04.11.2019).

Lorentzen, Jørgen 2006. *Biologi. I: Kjønnforskning – en grunnbok.*

Lorentzen Jørgen. & Mühleisen, Wencke (red) Oslo: Universitets forlaget.

Malterud Kirsti 2001. “The art and science of clinical knowledge: evidence beyond measures
and numbers”. *The Lancet*, 358, (9279), 397-400. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05548-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05548-9)

Malterud, Kirsti 2012. *Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag.* Oslo:
Universitetsforlaget

Malterud, Kirsti 2017. *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag.* Oslo:
Universitetsforlaget

Meld. St. 7 (2015-2016). *Likestilling i praksis — Like muligheter for kvinner og menn.* Barne-
likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Norsk senter for forskningsdata 2018. *Samtykke.*

<http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html> (Lastet ned 31.08.2018)

Norsk Sykepleierforbund, 2018. *Menn får tilleggspoeng ved to sykepleierutdanninger.*

<https://www.nsf.no/vis-artikkel/3842596/267816/Menn-faar-tilleggs-poeng-ved-to-sykepleierutdanninger> (Lastet ned 31.10.2019)

NTB 2010. *Likestillings-ombudet vil ha kjønnsnøytrale titler*. https://kommunal-rapport.no/artikkel/likestillingsombudet_vil_ha_kjønnsnøytrale_titler (lastet ned 08.07.2019).

Organisation for Economic Co-operation and Development 2011. *Education at a Glance 2011: OECD Indicator*, OECD Publishing. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2011-en>

Pilkenton Deanna og Mavis N. Schorn 2008. "Midwifery: a career for men in nursing" *Meninnursingjournal.com*. 29-33. DOI: 10.1097/01.MIN.0000310888.82818.15

Reisel Liza, Øyvind Søråas Skorge og Stian Uvaag 2019. «Kjønnsdelte utdannings- og yrkesvalg. En kunnskapsoppsummerin» (Rapport 2019:6) Institutt for samfunnsforskning.

Reisel, Liza og Mari Teigen 2014. *Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet*. I: Liza Reisel og Mari Teigen (red.): *Kjønnsdeling og etniske skiller i arbeidsmarkedet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Robinson, Joseph Paul og Sarah Theule Lubienski, 2011. "The Development of Gender Achievement Gaps in Mathematics and Reading during Elementary and Middle School: Examining Direct Cognitive Assessments and Teacher Ratings." *American Educational Research Journal*, 2, 268–302. DOI: 10.3102/0002831210372249.

Samordna opptak 2019. *Kjønnspoeng*.

<https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/poengberegning/legge-til-poeng/kjønnspoeng/> (Lastet ned 31.10.2019)

Scully, Anthony, 2018, 11 juli, “Male midwife breaks down gender barriers and says men need to bring their A-game every day”, ABC Newcastle.

<https://www.abc.net.au/news/2018-07-12/midwife-breaks-gender-barriers-says-men-need-to-bring-a-game/9944964> (Lastet ned 10.08.2019)

Sullivan, Eleanor J, 2002. “Nursing and feminism: an uneasy alliance”. *Journal of Professional Nursing*. 18 (4), 183–184. DOI:

<https://doi.org/10.1053/jpnu.2002.127974>

Stubberud Joakim og Petter Særte Steigedal 2018, 19 juni. «Jordmor-tittelen er ikke kjønnsnøytral og må endres» *Sykepleien.no*

<https://sykepleien.no/meninger/innspill/2018/06/jordmor-tittelen-er-ikke-kjonnsoytral-og-ma-endres> (Lastet ned 10.07.2019)

Tallaksen, Dag-Willy 1994. *Menn i sykepleien: «en studie av mannlige sykepleieres deltakelse i et tradisjonelt kvinneyrke»* Oslo: Universitetet i Oslo.

Thagaard, Tove 2018. *Systematikk og innlevelse*. Bergen: Fagbokforlaget.

Utdanning.no 2019. *Jordmorutdanning*.

<https://utdanning.no/studiebeskrivelse/jordmorutdanning> (Lastet ned 30.10.2019)

Universitet i Sørøst-Norge 2019. *Innsamling, lagring og arkivering av forskningsdata*.

<http://bibliotek.usn.no/innsamling-lagring-og-arkivering-av-forskningsdata/category30791.html> (Lastet ned 20.22.2019).

Walsh David 2009 “A male midwife’s perspective” I: Mander R, Fleming V (eds.) *Becoming a Midwife*. London: Routledge.

Del 2

Antall ord: 5131

Forord

Det har vært en lærerik prosess å arbeide med denne studien. Utfordringene har vært mange mens jeg skrev denne oppgaven fordi jeg har beveget meg i et ukjent teoretisk terreng. Først av alt vil jeg rette en stor takk til de mannlige sykepleierstudentene som deltok i studien, uten dere ville dette aldri blitt noe av. Jeg ønsker også å takke mine dyktige veiledere Aud Johannessen og Eva Sommerseth for deres positivitet, tålmodighet og for at de har vært ved min side under skriveprosessen til tross for at vi har befunnet oss på hver vår side av jordkloden.

Oppsummering av artikkelen

Bakgrunn: Likestilling er utbredt i Norge, men til tross for dette velger mange ofte yrke påvirket av hvilket kjønn man har. Dette er en utfordring da rekruttering til mange av fagutdanninger domineres av ett kjønn. I jordmorfaget er dette en utfordring da det kun finnes 22 mannlige jordmødre i Norge. Regjeringen har satt fokus på likestilling og at alle skal ha reelle muligheter til å kunne delta og bidra i samfunnet, uansett kjønn. På bakgrunn av dette spørres det om det kunne blitt rekruttert flere menn til jordmoryrket hvis man visste hvorfor så få menn blir jordmødre.

Mål: Å få kunnskap om hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor.

Design: Kvalitativ metode med to fokusgruppeintervjuer og to individuelle semistrukturert intervjuer ble benyttet for å samle inn datamateriale. Analysen ble gjort ved bruk av systematisk tekstkondensering (Malterud, 2017).

Deltakere: Syv mannlige sykepleierstudenter på henholdsvis første, andre og tredje året av sin utdanning fra to forskjellige utdanningsinstitusjoner i Norge ble rekruttert til å delta i studien. Det ble gjennomført to fokusgruppeintervjuer med tre og to deltakere i hvert intervju, i tillegg til to individuelle semistrukturerte intervjuer.

Setting: To fokusgruppeintervjuer ble gjennomført på et grupperom ved deltakernes utdanningsinstitusjon. Et individuelt semistrukturert ble gjennomført i deltakerens hjem, mens det andre ble gjort per telefon etter deltakerens ønske.

Resultater: Tre hovedtema ble avdekket i analyseprosessen. Tema 1: Et unaturlig yrkesvalg for menn. Tema 1 hadde undertemaene: Å føle seg underkvalifisert til å hjelpe kvinner i fødsel, et feminint yrke forbeholdt kvinner, og jordmortittelen kan oppleves som ekskluderende. Tema 2: Menn har liten kjennskap om jordmorfaget. Tema 2 hadde undertemaene: Å få muligheten til kunnskap om faget er en forutsetning for å velge yrket og å få tilgang til rollemodeller. Tema 3: Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanningen og yrket. Tema 3 hadde undertemaene: Å oppleve krav til gode karakterer og å oppleve usikkerhet knyttet til arbeid.

Konklusjon: Jordmorutdanningen oppleves som et unaturlig yrkesvalg for menn. Denne opplevelsen ser ut til å være sammensatt av flere faktorer som omhandler hvordan jordmoryrket presenteres i samfunnet, opplevelsen av at det er et feminint yrke forbeholdt kvinner og en oppfatning av at «jordmor» er en kvinnelig yrkestittel. Informasjon om jordmorfaget og tilgang på mannlige rollemodeller ble understreket som en viktig forutsetning for å rekruttere flere menn til faget. Faktorer som at det kan være vanskelig for menn å komme inn på jordmorutdanning og få fast ansettelse etter endt utdanning kan være en medvirkende årsak til at få menn velger å utdanne seg til jordmor.

Introduksjon

Denne fordypningsdelen utgjør andre del av min masteroppgave og det forutsetter at leseren har lest del en som er selve artikkelen. Artikkelen er utformet etter forfatterveiledningen til Tidsskrift for kjønnsforskning som er et tverrfaglig vitenskapelig tidsskrift. Tidsskriftet har til hensikt å presentere bredden av kjønnsforskning i Norge. Se vedlegg 1 for ytterligere informasjon om tidsskriftets forfatterveiledning og refereringsteknikk. I denne delen vil jeg belyse studiens hensikt, dens faglige og samfunnsnyttige relevans samt drøfte valg av metode og de metodiske utfordringene som ble møtt underveis. Til slutt vil studiens resultater drøftes i lys av kjønnsdelt arbeidsliv og kjønnsroller.

Hensikt og problemformulering

Studiens mål var å få kunnskap om hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor. Det er et tema som jeg ikke kjenner til har blitt undersøkt i noen norske studier tidligere. Fordi hensikten med studien skulle være å få en økt forståelse for temaet ble det valgt en åpen problemstilling som lyder som følger:

Hvorfor utdanner ikke flere menn seg til jordmor?

Studiens faglige og samfunnsnyttige relevans

Tematikken som tas opp i artikkelen og i denne fordypningsdelen har en relevans for jordmorfaget fordi regjeringen ønsker å fremme likestilling og kjønnsbalanse i alle yrkesfag (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015; Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017). Temaene som berøres kan ha betydning for jordmoryrkets fremstilling som et kvinneyrke, forhold ved jordmorutdanningen og den setter fokus på fagets mangfold ved å undersøke hvorfor så få menn velger utdanningen. I tillegg vil studiens tema ha en samfunnsnyttig relevans fordi den belyser forhold ved kjønnsdelte utdanningsvalg og hvordan kjønnsroller har en innvirkning i valg av utdanning og yrker i en mer generell kontekst.

Metode og metodediskusjon

Litteratursøk

For å finne relevant forskning som kunne belyse tematikken som skulle undersøkes ble det startet med å gjøre et litteratursøk i november 2018. Det ble benyttet et Problem/Patient-Intervention-Comparison-Outcome (PICO) skjema som er utarbeidet av helsebiblioteket (2016). Dette er et hjelpemiddel for å synliggjøre og systematisere søkeordene som er brukt. Søkeordene som har blitt brukt fremkommer i vedlagt PICO skjema (vedlegg 2). Litteratursøk har blitt gjentatt flere ganger med ulike kombinasjoner av søkeord under arbeidet med studien. Litteratursøkene ble gjort i databasene Cinahl, Maternity and infant care, Pubmed,

Medline, Svemed, Idunn og Science direct. Det var svært få treff på søkeordene som omhandlet mannlige jordmødre, og mange av artiklene som fantes i full tekst var erfaringsnotater og ikke vitenskapelige artikler. Ved å gå inn i enkelte artikler og studere referanselistene ble det funnet ytterligere artikler som var relevante for denne studien. At det var begrenset med forskning om mannlige jordmødre viste at det var et behov for forskning på temaet.

Når datamaterialet var analysert ble det gjort et nytt søk i samarbeid med en bibliotekar ved universitetet. Det ble funnet ytterligere aktuelle artikler som ikke omhandlet mannlige jordmødre, men mannlige sykepleierstudenter. I tillegg har det blitt gjort enkelte søk for å finne relevant forsknings som kunne støtte resultatene som fremkom av undersøkelsen. Det har blitt benyttet kilder som har vært referert i andres artikler, og noen forskningsartikler har blitt funnet ved tilfeldighet. Siden mange av resultatene som fremkommer av studien er basert på norske forhold har jeg valgt å fokusere på norske studier, utredninger og rapporter, og da særlig i fordypningsdelen som har fokus på det kjønnsroller og det kjønnsdelte arbeidslivet i Norge.

Analysemetode

Systematisk tekstkondensering ble brukt for å analysere studiens datamateriale. Metoden ble valgt fordi den er en tematisk tverrgående analyse av kvalitative data som kan gjennomføres på en systematisk og overkommelig måte (Malterud, 2017, s.97). Analysemetoden består av fire trinn og har som hensikt å fortolke og sammenfatte likhetstrekk, erfaringer, følelser og holdninger hos deltakerne (Malterud, 2017, s.93-97). I systematisk tekstkondensering brytes teksten ned til meningsbærende enheter, og man velger ut deler av teksten som kan si noe om problemstillingen (Malterud, 2012, s.103). Det vises til en beskrivelse av analysemetodens trinn på side 14 i artikkelen og et eksempel på hvordan metoden ble brukt for å analysere datamaterialet i denne studien finnes i vedlegg 3.

I analysen av fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene ble det valgt å sammenfatte utsagn fra den enkelte deltaker i hvert intervju og så utforme disse i

kondensater og en analytisk tekst (Malterud, 2012, s.103; Malterud, 2017, s.105-110). Under arbeidet med analysen ble det lett etter både fellestrekk og variasjonsbredde angående temaene som ble brakt opp. På denne måten skulle resultatene vise at noen temaer kan oppleves ulikt (Malterud, 2012, s.91).

Refleksivitet

Refleksivitet handler om å erkjenne og overveie betydningen av eget ståsted underveis i forskningsprosessen (Malterud, 2017, s.21) Mitt ståsted og min forforståelse som består av egne erfaringer og faglige perspektiver har vært en motivasjon for å skrive om temaet (Malterud, 2003, s.46-47). Jeg har tidligere utført en liten kvalitativ studie som omhandlet mannlige jordmødre, og det var derfor av interesse å utforske temaet ytterligere med denne studien. Min bakgrunn og interesse for temaet har preget forforståelsen min og kan ha påvirket hvilke resultater som ble fremhevet som viktige i henhold til problemstillingen. Når materialet skal brytes ned til meningsbærende enheter under analysen vil forforståelse og teoretisk ståsted spille en avgjørende rolle for hva man oppfatter som relevant i henhold til studiens formål (Malterud, 2017, s.103). Malterud (2017, s.19) beskriver at refleksivitet er en aktiv rolle, og at den må oppsøkes og vedlikeholdes. Man må lete etter konfrontasjoner med sine egne forestillinger og sin posisjon. Forskeren må være forberedt på å forkaste resultater og konklusjoner som man trodde man hadde, og under analyseprosessen ble dette erfart gjentatte ganger. Erfaringen jeg har med å ha jobbet med mannlige kollegaer både som sykepleier og jordmor, og mitt engasjement for å øke andelen menn i helsefag har bidratt til at jeg mener at man bør belyse hvorfor så få menn utdanner seg til jordmor. Min forforståelse har vært at også menn hører hjemme i jordmorfaget, men studiens resultater viste at deltakerne var uenige i dette. I artikkelen har jeg forsøkt å vise refleksivitet ovenfor leseren ved å synliggjøre de sporene jeg har fulgt for å komme frem til resultatene som vises i vedlegg 3 og på side 14 i artikkelen. Under arbeidet med studien har jeg hatt tett kontakt med mine veiledere som har gitt meg tilbakemeldinger, gode råd og forslag til hvordan resultatene skulle fremstilles på en riktig måte. Analyseprosessen har vært en konstant prosess hvor temaer har blitt forkastet og andre har blitt bragt frem i lys etter en kritisk vurdering av egen forforståelse. Det har blitt vektlagt at det skal være tydelig for leseren å se hvilke

forutsetninger som har styrt tolkninger og konklusjoner som jeg har kommet frem til (Thagaard, 2018, s.189).

Intern validitet

Thagaard (2018, s.189) forklarer at «validitet handler om gyldighet av de tolkninger forskeren kommer frem til» Malterud (2017, s.192) beskriver validitet som hvor sanne de funnene du har gjort i studien er. Hun sier at det skal tas stilling til hva funnene er sant om, hvordan metoden og materialet sier noe om dette og hvilken overførbarhet resultatene har. Intern validitet dreier seg om hvordan metoden og begrepene som er blitt brukt var de riktige for å gi svar på problemstillingen. Siden målet med studien var å få kunnskap om hvorfor ikke flere menn utdanner seg til jordmor, og med viten om at det fantes liten kunnskap på dette feltet ble det valgt kvalitativ metode for å besvare problemstillingen. Jeg mente at den kvalitative metoden ville gi best svar på problemstillingen fordi dens hensikt er å få en bedre forståelse av et fenomen. Malterud (2017, s.30) forklarer at «kvalitative metoder er forskningsstrategier for beskrivelse, analyse, fortolkning av karaktertrekk og egenskaper eller kvaliteter ved de fenomenene som skal studeres». Jacobsen (2005, s.142-143) beskriver at de kvalitative studienes mål ikke er å si noe om det generelle og typiske, men i stedet si noe om det unike og spesielle. Når målet er å skaffe til veie kunnskap og forståelse knyttet til andre menneskers opplevelser og erfaringer av et fenomen, slik som i denne studien, egner den kvalitative metoden seg godt.

Fokusgruppeintervju og individuelle semistrukturerte intervju ble brukt for å samle inn data, og studien er basert på syv deltakeres uttalelser. Målet med å benytte fokusgruppeintervjuer var å samle deltakere til en diskusjon omkring temaene som ble presentert i intervjuguiden som finnes på artikkelens side 12 med det formålet å utnytte gruppens samhandling til å belyse erfaringer man ikke ville fått i individuelle intervjuer (Malterud, 2012, s.18). Det er forskjellige meninger om hvordan man definerer hva som er en fokusgruppe. Noen forfattere mener det skal være et visst antall deltakere, ha et klart formål, sammensetning og fremgangsmåte. Andre mener at en hvilken som helst gruppediskusjon kan kalles for en fokusgruppe så lenge forskeren oppmuntrer til og forholder seg til gruppeinteraksjonen. Data fra fokusgruppeintervju egner

seg best til analyse på et deskriptivt nivå og ikke til et fortolkende nivå, noe som er forsøkt gjennomført under analysearbeidet i denne studien (Malterud, 2012, s.19-20). Deltakerne i fokusgruppeintervjuene ble oppmuntret til å føre samtale og diskusjon seg imellom, i motsetning til individuelle semistrukturerte intervjuer der deltakerne svarer på kjernespmå og utdypende spørsmål fra forskeren.

En utfordring i fokusgruppediskusjonen er at forskeren har mindre mulighet til å dobbeltsjekke at det man hører samsvarer med det deltakeren mente å si, og man har begrenset tid til dialogisk validering av utsagnene. Det er derfor viktig at moderator stiller oppklarende spørsmål underveis fordi det er avgjørende for den interne validiteten da forsker og deltakerne skal ha den samme forståelsen av hvilke spørsmål diskusjonen skal gi svar på (Malterud, 2012, s.132). Dette ble gjort under intervjuene ved at det ble bedt om en forklaring eller utdyping av det som var fortalt slik at det ikke ville blir tolket feil under arbeidet med analysen. Som moderator bidro jeg også med egne utsagn og kom opp med eksempler for å få klarhet i diskusjonens tema. Siden fokusgruppediskusjonen bestod av få deltakere var oppfatningen at hver enkelt hadde god tid til å fortelle om sine erfaringer, og det var få episoder der deltakerne snakket i munnen på hverandre. I tillegg ble ingen deltakere utelatt fra diskusjonen, men alle var aktive underveis. Å være moderator i et fokusgruppeintervju var utfordrende fordi man skal oppsøke og forfølge motsigelser og paradokser underveis. I tillegg skal også være oppmerksom på at deltakerne kan modifierer utsagn i lys av det som blir fortalt av andre noe som kan svekke validiteten til studien (Malterud 2012 s.91).

Å gjennomføre to individuelle semistrukturerte intervjuer i tillegg til to fokusgruppeintervju ble utført fordi det var vanskelig å samle nok deltakere til fokusgruppeintervju. Det ble benyttet den samme intervjuguiden som i fokusgruppeintervjuene. I gjennomførelsen av de individuelle intervjuene var det enklere å avklare deltakerens utsagn underveis, for å få en bekreftelse på at de ble oppfattet riktig. De individuelle intervjuene bar mer preg av at deltakeren svarte på spørsmål fra forskeren i motsetning til fokusgruppene hvor diskusjonen hadde et mer hverdagslig preg og samtalen foregikk deltakerne imellom. Selv om

intervjusettingen var annerledes i det individuelle intervjuene var det påfallende å oppdage at de samme temaene som ble brakt opp under fokusgruppeintervjuene også ble belyst i de individuelle intervjuene. Det var en kortere varighet på de individuelle intervjuene i motsetning til fokusgruppeintervjuene, da det ikke oppstod den samme diskusjonen og samhandlingen imellom deltakerne. På den annen side hadde de all tiden for seg selv til å fortelle om sine erfaringer.

At både fokusgruppeintervjuer og individuelle semistrukturerte intervju ble brukt for å samle inn datamateriale kan bidra til å styrke validiteten på resultatene i studien fordi man så at mange av de samme temaene ble brakt opp i begge intervjuemetodene. Det kan bety at deltakerne i fokusgruppeintervjuet ikke modifiserte sine fortellinger og erfaringer til tross for at det var andre tilstede. Deltakerne i de individuelle intervjuene hadde mange like erfaringer og meninger som deltakerne i fokusgruppeintervjuene, noe som kan bety at temaene som ble belyst ikke var preget av gruppepress og at deltakerne ble for mye påvirket av hverandres erfaringer og utsagn (Malterud, 2012, s.132).

Den interne validiteten kan påvirkes av analysemetoden, og analysen starter allerede når intervjuene transkriberes. Transkripsjon er en oversettelse og kan innebære at forskeren gjør en filtrering der mening kan gå tapt (Malterud, 2017, s.77). En styrke i denne studien er at alle intervjuene ble transkribert umiddelbart etter hvert intervju av den den samme forskeren som også gjennomførte alle intervjuene, og dermed er det mindre sannsynlig at betydningen av det som var blitt sagt er misforstått. Som beskrevet i artikkelen var det å rekruttere deltakere til fokusgruppeintervjuer mer omfattende enn antatt. Få deltakere i fokusgruppene utfordrer studiens kvalitet da det hadde vært mer hensiktsmessige med flere deltakere for å belyse et mangfold tanker og meninger om temaet. Når man ser tilbake på valget av metode ville det muligens vært enklere å gjennomføre kun individuelle semistrukturerte intervju.

Ekstern validitet

Den eksterne validiteten forteller oss noe om hvorvidt resultatene fra studien kan ha betydning også utenfor den konteksten den er gjennomført i (Malterud, 2001b).

De fleste deltakerne i denne studien tok sin utdanning ved samme utdanningsinstitusjon noe som kan reduserer den eksterne validitet i forhold til overførbarhet fordi andre institusjoner kan ha et noe annerledes utdanningsforløp. Deltakere ble rekruttert gjennom en av mine veiledere som hadde kontakt med studentene i denne perioden, deretter gikk den videre rekrutteringsprosessen via snøballmetoden som er beskrevet i artikkelens side 11.

Dette kalles et tilgjengelighetsutvalg, hvor de deltakerne som hadde tid og var tilgjengelig for intervju var de som ble inkludert i studien (Flatval & Malterud, 2009). Dette kan redusere den eksterne validiteten da man kan tenke seg at flere deltakere med bakgrunn fra en annen utdanningsinstitusjon kunne gitt et større mangfold av erfaringer. På den annen side syntes utvalget å ha gitt god informasjon til å belyse problemstillingen da materialet viste seg å ha nyanser som gjorde det utfordrende for meg som forsker å trekke konklusjoner. Dette ble tydelig i datamaterialet hvor det var ulike svar knyttet til temaet om jordmortittelen.

Deltakerne hadde en oppfatning av at jordmortittelen kunne skremme menn fra å søke utdanningen, samtidig som de mente at den ikke hadde noen for seg selv hvis de først hadde valgt utdanningen.

Alle deltakerne er representert i studiens resultatdel, og dette er med på å belyse variasjon i forhold til deres erfaringer. Sitatene som er brukt i artikkelen er hentet fra en bredde i utvalget og kan bidra til å styrke studiens validitet (Malterud, 2012, s.89). Malterud (2012, s.133) forklarer at dersom problemstillingen er presis og utvalget av deltakere er relevant i forhold til problemstillingen er det større sannsynlighet for at erfaringene gruppen presenterer kan lære andre noe. Videre forklarer Malterud (2012, s.133) at den eksterne validiteten får betydning dersom leseren får ny innsikt av å lese resultatene og konklusjonen, samt kan gjenkjenne det i den virkeligheten hun eller han selv lever i. Dersom dette oppnås kan man si at overførbarheten er gyldig. Denne studien hadde en åpen problemstilling, er basert på et begrenset antall deltakeres erfaringer og den kunnskapen som fremkommer er kun en versjon av mange. Man skal derfor være forsiktig når man vurderer dens

overførbarhet til andre kontekster (Malterud, 2001), men studiens resultater kan allikevel belyse temaer som kan være gjenkjennelig i andre liknende kontekster.

Etiske aspekter

Studien ble godkjent av Norsk senter for forskningsdata før oppstart, og godkjenningen finnes i vedlegg 4 (Prosjektnummer 850204). Studien ble i tillegg fremlagt REK men falt utenfor deres mandat (REK, 2019). Informasjonsskrivet og samtykkeskjemaet som ble brukt er utarbeidet etter en mal fra norsk senter for forskningsdata (Norsk senter for forskningsdata, 2019) og finnes i vedlegg 5. Deltakerne fikk muntlig og skriftlig informasjon om studiens hensikt, og hvordan data skulle samles inn og håndteres i forkant av intervjuene (Malterud, 2017, s.214). Datamaterialet ble oppbevart i tråd med Universitetet i Sørøst-Norge sine rutiner for datalagring (Universitetet i Sørøst-Norge, 2019). Deltakerne stilte opp frivillig og skrev under på samtykke og informasjonsskjema som finnes i vedlegg 5.

Bakgrunnsopplysninger ble innhentet i forkant av intervjuene og oppbevart atskilt fra datamaterialet. Deltakernes navn ble ikke gjengitt i materialet og dialektuttrykk er skjult. Fordi gruppeintervju kan by på etiske utfordringer da gruppen vil snakke om gitte temaer seg imellom, ble det før intervjustart informert om gjensidig taushetsplikt ovenfor det som ble delt av erfaringer og fortellinger innad i gruppen (Malterud, 2012, s.142).

Teoretisk rammeverk

Å velge å skrive om temaet «Hvorfor utdanner så få men seg til jordmor» ble gjort på bakgrunn av min interesse for likestilling, kjønnsdelt arbeidsmarked og kjønnsroller. Det var derfor innlysende at det teoretiske rammeverk skulle handle om dette. Jeg er av den oppfatning at alle yrkesgrupper trenger mangfold og at begge kjønn bør inkluderes for å oppnå dette. I de neste avsnittene presenteres de teoretiske perspektivene som har vært inspirasjon til resultatdiskusjonen i fordypningsdelen.

Det kjønnsdelte arbeidslivet

Som nevnt i artikkelen har Norge kommet langt med likestilling, men til tross for utbredt likestilling ser man at mange velger yrke påvirket av hvilket kjønn man har. Dette utfordrer rekrutteringen til mange av fagutdanningene som domineres av ett kjønn. Når yrker domineres av kun ett kjønn vil det begrense den enkeltes valgmuligheter og fleksibiliteten i arbeidsmarkedet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015, s.9). Dette kalles for likestillingsparadokset, og et kjønnssegregert eller kjønnsdelt arbeidsmarked betyr at kvinner og menn jobber i ulike deler av arbeidsmarkedet (Østbakken, Reisel, Schøne & Barth, 2019, s.9). Kjønn har tradisjonelt sett vært knyttet til oppgavefordeling og funksjonsdeling mellom kjønnene og likestillingsutviklingen har handlet om å løsne denne koplingen (Halrynjo & Teigen, 2016, s.13). Jensberg, Mandal & Solheim (2012, s.15-16) viser til at kjønnssegregeringen mellom sektorer har blitt sterkere, mens yrkessegregeringen har falt noe. De forklarer at kjønnsdelte utdanningsvalg bidrar til å opprettholde kjønnsdelingen på arbeidsmarkedet. «Arbeidslivet er en av hovedarenaene hvor moderne kjønn utformes» (Ellingsæter & Solheim, 2002, s.14), og det er et velkjent fenomen at kvinner og menn fordeler seg på ulike områder i arbeidslivet. Ettersom fenomenet har blitt godkjent i samfunnet, gjøres det lite for å få en dypere forståelse for hvorfor det egentlig er slik. Den sosiale aksepten for kjønnsforskjeller innen arbeidslivet, syntes å være sterkere i Norge enn i andre land (Ellingsæter & Solheim, 2002, s.65-66).

Det skilles mellom vertikal og horisontal kjønnsdeling i arbeidslivet. Vertikal kjønnsdeling handler om at menn dominerer ledelsesstillinger i det norske arbeidslivet, mens horisontal kjønnsdeling, som vektlegges i denne oppgaven, handler om at kvinner og menn velger ulike yrker og arbeider innen ulike sektorer og bransjer (Halrynjo & Reisel, 2016, s.28; Østbakken et al., 2017, s.9). Østbakken et al. (2017, s.42) forklarer at denne kjønnsdelingen har konsekvenser for ulikhet i lønn og arbeidstid og bidrar til å øke forskjellen i karrieremulighetene mellom menn og kvinner. Dette er en utfordring da det kan bli vanskelig å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft i fremtiden, og da særlig i helse og omsorgsykker.

De fleste arbeider i kjønnsdelte yrker, det vil si yrker med mindre enn 40 prosent kvinner eller menn. Bare 15 prosent av alle sysselsatte i Norge jobber i det som kan kalles kjønnsjevne yrker. De største yrkesgruppene som sykepleier, grunnskolelærer og helsefagarbeider er kvinnedominerte, og en forklaring på at det norske arbeidsmarkedet er kjønnsdelt er nettopp det at få menn arbeider innen disse yrkene (Reisel, Søråas Skorge & Uvaag, 2019, s.17).

Kjønnsroller

Kjønnsroller deles inn i biologisk kjønn og sosialt kjønn. Biologisk kjønn kan forklares med det som skiller menn og kvinner kroppslig, anatomisk og hormonelt (Mortensen, 2017). Det å være menneske innebærer å ha et biologisk kjønn, som enten mann eller kvinne. Den biologiske og medisinske vitenskapen om kroppen har stor betydning for forståelsen av hva kvinner og menn er, og den har stor innflytelse på våre forestillinger om kroppen (Lorentzen, 2006, s.23). I denne sammenhengen vil fokuset dreie seg om det som kalles sosialt kjønn. Sosialt kjønn kan forklares med den samfunnsmessige fortolkningen av forskjellene mellom kvinner og menn. Dette er et begrep som er hentet fra sosiologien og kjønnsteorien hvor man undersøker hvordan forestillingene om kjønn skapes, gjenskapes og endres i samfunnet (Mortensen, 2017). Bakken (2004, s.57-59) forklarer at menneskenes kulturer bestemmer betydninger av kjønn, og hvilken betydning det skal gis å være mann eller kvinne. Det at kjønn er noe, er natur, mens hva det betyr er kultur. I det engelske språket skilles det mellom "sex" og "gender". Sex er biologisk kjønn, og gender er det sosiale kjønn. Gender viser til hvordan vi blir sosialisert, og formet av den kulturen vi lever i. Jegersted og Mortensen (2008, s.75) skriver at kjønnsroller er forventningen samfunnet stiller til hvordan vi skal oppføre oss på bakgrunn av hvilket kjønn vi har. Vi formes av denne forventningen som preger livene våre og vi forholder oss som oftest til den. De viser til den feministiske kjønnsteoretikeren Judith Butler som mener at måten vi oppfatter kjønn og det kroppslige på, er foranderlig ut fra den tiden vi lever i. Dermed er det vanskelig å sette bestemte regler for hva som er kjønn. Kjønnsteori har mange tilnæringsmåter, og baseres ofte på feministiske teorier og store deler av kjønnsteorien er skrevet av kvinner (Jegersted & Mortensen, 2008, s.75). Videre legger Jegersted og Mortensen (2008, s.15) frem ulike tilnæringsmetoder til kjønnsteori, som den psykoanalytiske, den eksistensialistiske/fenomenologiske, den ontologiske, den diskursive og den dekonstruktive. På grunn av oppgavens begrensning vil

ikke dette utdypes mye, men Sampson (2008, s.37) belyser den feministiske foregangsfiguren Simone Beauvoirs fenomenologiske tanker om menneskets frihet, ansvar og valgmuligheter, og at hennes tanker kan overføres til hvordan både kvinner og menn oppfatter sin tilstand. Ifølge Samson (2008, s.36-53) mente Simone Beauvoir at mennesket står ansvarlig for den han eller hun velger å være til tross for at man ikke kan velge sitt kjønn. Det forklares med at mennesket har frihet til å transcendere, det vil si at mennesket kan strekke seg utover det som er nå og bryte med det som er tradisjon for kjønn.

Resultatdiskusjon

Resultatene vil her diskuteres i lys av teorien om kjønnsdelt arbeidsliv og kjønnsroller som er presentert over. Det er ønsket et mindre kjønnsdelt arbeidsliv og at begge kjønn skal delta innenfor alle yrkesgrupper (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015), men hvordan skal man oppnå dette i fag som er så sterkt forbundet med det ene kjønn at det anses som et unaturlig yrkesvalg for det motsatte kjønn? Studiens resultat peker på at det er flere faktorer som kan være avgjørende for at menn ikke velger å utdanne seg til jordmor. En av dem var opplevelsen av at det var et unaturlig yrkesvalg for en mann, med den forklaringen at de følte seg underkvalifiserte til å hjelpe kvinner i fødsel. Dette kan ses i lys av oppfatninger om hvilke arbeidsplasser som egner seg for menn og for kvinner. De sosiale kjønnsrollene er med på å avgjøre menn og kvinners valg av utdanning og yrke (Reisel et al, 2009, s.20). Den mannlige sykepleierstudenten har kanskje allerede brutt med det som er tradisjon for kjønn, og skulle videreutdanne seg til jordmor kan oppfattes som å gå over en grense for hva som oppleves som naturlig for sitt eget kjønn. Bakken (2001, s.18) beskriver sykepleieryrket som et «ingenmannsland» for den mannlige sykepleieren, og at det er et uutholdelig sted å være fordi det ikke finnes andre menn der. Jordmorfaget kan sies å falle inn under denne beskrivelsen da yrket domineres av kvinnelige jordmødre i tillegg til at faget dreier seg om kvinnehelse.

I materialet kommer det frem at jordmoryrket oppfattes som et lite maskulint yrke, fordi faget forbindes med det feminine og kvinnelige. Lorentzen (2006, s.121-125) sier at det

maskuline står i kontrast til det feminine. Han forklarer at innenfor mannsforskningen skiller man mellom kvinner og menn på den ene siden, og maskulinitet og feminitet på den andre. De er motsetninger til hverandre. Feminitet er en samlebetegnelse på de egenskaper som regnes for å være kvinnelige, og maskulinitet er på samme måte betegnelse for det som er mannlig. Når jordmoryrket oppleves som et feminint yrke vil det derfor antakelig ikke være et yrke menn føler seg hjemme i. Men i en likestilt kultur, hvor grunnleggende motsetninger og forskjeller mellom mann og kvinne utjevnes, vil også begrep som maskulinitet og feminitet miste mye av sin betydning og utbredelse. Dette betyr at dersom menn og kvinner utfører like oppgaver er det mindre grunn til å karakterisere dem i form av kjønnete adjektiv og karaktertypologi (Lorentzen, 2006, s. 121-125). Dersom flere menn velger å jobbe i jordmoryrket i fremtiden vil det antas at yrket betegnes som mindre feminint.

Studien viser at de mannlige sykepleierstudentene følte en forventning om å arbeide ved visse avdelinger innen helsesektoren, noe som samstemmer med Bakkens (2004, s.22) uttalelser om at menn søker seg til «de maskuline øyene» innen faget som deltakerne beskriver som de akutte og høyteknologiske avdelinger ved sykehus, samt psykisk helsevern. Forskning gjort av Robertson (2003) og Snyder og Green (2008) viser i likhet med Bakken (2004, s.22.) at mange mannlige sykepleiere søker seg til de mer «maskuline» områdene innen sykepleien. Robertson (2003) forklarer i sin studie at de mannlige sykepleierne søker seg til disse posisjonene fordi de trenger å understreke sin egen mannlighet når de jobber i et kvinnedominert yrke. Man kan også tenke seg at de mannlige sykepleierne søker seg til arbeidsplasser der det allerede finnes andre menn for å ikke føle seg som «en mann i ingenmannsland» alene.

Deltakernes opplevelse av at jordmortittelen kunne oppleves som ekskluderende for menn kan også knyttes til kjønnsroller og det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. At jordmortittelen forbindes med det feminine og er en henvisning til det kvinnelige kjønn kan være en av forklaringene til at få menn velger å utdanne seg til jordmor. Man kan hevde at dersom man har kjønnete yrkestitler vil også vår sosiale virkelighet baseres på at kvinner og menn har ulike

roller i samfunnet, og det vil påvirke våre yrkesvalg. På den annen side ser det ut til at det er et sammensatt fenomen når det gjelder jordmortittelens betydning for å øke rekrutteringen av menn til faget. «Jordmor» er muligens ikke en kjønnsnøytral yrkestittel, men som deltakerne i studien forklarte så handler det også om samfunnets oppfatning av hvem jordmor er, jordmoryrkets historie og interesse for faget. I Norsk sykepleierforbunds høringsnotat til helse og omsorgskomiteen (2016) skrives det at «endrete stillingstitler som også reflekterer akademisk kompetanse og ekspertise er utfordrende i seg selv, og vil neppe løse problemet med den skjeve kjønnsbalansen i helsevesenet». I høringsnotatet nevnes det at manglende rekruttering av menn til jordmoryrket kan handle om andre forhold enn yrkestittelen slik som yrkets egenart, mangel på lønn under utdanning, lav lønn etter endt mastergradsutdanning, menn og kvinners ulike interessefelt, manglende jobbtilbud etter endt utdanning og ugunstige arbeidsbetingelser med turnusarbeid for majoriteten av landets jordmødre (NSF, 2016). En kvalitativ undersøkelse som ble gjort av Remme og Skotnes (2011) viste at mannlige jordmødre ikke tror på at en tittelendring vil føre til økt rekruttering av menn til jordmorfaget. Deltakerne i den studien mente at det heller bør fokuseres på hvordan utdanningene kan bli mer kjønnsnøytrale for å rekruttere flere mannlige søkere (Remme & Skotnes, 2011).

Økt informasjon om hva yrket innebærer er viktig for å rekruttere menn til faget ifølge resultatene fra denne studien, og en måte å gjøre det er å bruke mannlige rollemodeller i promoteringen av faget. I følge Reisel et al. (2019, s.75) bør rekrutteringsarbeid til høyere utdanning inneholde tiltak som kan øke interessen for fag og yrker også for det underrepresenterte kjønn. Det foreslås å benytte rollemodeller og jobbe med å fremstille yrkene som kjønnsnøytrale. Universitetet i Sørøst-Norge har en handlingsplan for likestilling der blant annet tiltak som å ha en rekrutteringsprofil som appellerer til begge kjønn er nevnt (Universitet Sørøst-Norge, 2017; Reisel et al.,2019 s.79). At man markedsfører yrker ved bruk av for et eksempel mediebilder der det underrepresenterte kjønn deltar kan være en måte å bryte med oppfatningen av at visse yrker kun er for menn eller kvinner. På en slik måte sender man også en invitasjon til det motsatte kjønn hvor man viser at de også er velkomne i yrket.

Resultatene viser også til at når menn velger en kvinnedominert utdanning vil de ha vanskeligheter med å komme inn på studiet fordi de har et lavere karaktersnitt enn sine kvinnelige medstudenter. Reisel et al. (2019, s.35.) forklarer at kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner kan være en av årsakene til at menn og kvinner velger ulike utdanninger, og at dette igjen fører til et kjønnsdelt arbeidsmarked. De forklarer at kjønnsforskjeller kan ha konsekvenser for utdanningsvalget dersom karakterene er avgjørende for hvilke utdanninger man kan komme inn på. Dette støttes av den nasjonale utredningen «Nye sjanser-bedre læring» som viser til at det er kjønnsforskjeller i prestasjoner på skolen, og at jenter har et høyere karaktersnitt enn gutter (NOU 2019:3, s.11-12). Dette kan resultere i at gutter og jenter velger utdanning etter sine relative styrker, og dersom gutter velger utdanninger som har lavere karaktersnitt enn de utdanningene jenter velger vil det også påvirke deres motivasjon å jobbe på skolen (Reisel et al., 2019, s.46). Ifølge deltakerne i studien vil en mann som ønsker å komme inn på en utdanning med et flertall kvinnelig søkere ha vanskeligheter med å komme inn fordi han konkurrerer med en stor andel kvinner med et høyere karaktersnitt. Et tiltak for å bekjempe kjønnsdelte utdanningsvalg er å gi kjønnspoeng til det underrepresenterte kjønn. Kjønnspoeng vil kunne bidra til å utjevne det kjønnsdelte arbeidsmarkedet på sikt, men så langt er det flere utdanninger som gir kvinner kjønnspoeng enn menn (Samordna opptak, 2019). Deltakerne vektlegger også fast arbeid etter endt utdanning som en viktig faktor når menn velger å bli sykepleiere. Dette begrunner de med at menn som utdanner seg til sykepleiere oftere er noe eldre enn sine kvinnelige medstudenter, at de har stiftet familie og at de har et forsørgeransvar som krever en stabil inntekt. Ifølge Bergsvik, Kitterød og Aarskaug Wiik (2016) og Ellingsæter og Solheim (2002, s.13-76) er det fortsatt vanlig at menn oftere føler et forsørgeransvar i familien enn kvinner og i tillegg er det vanlig at mannen tjener mest i parforholdet. Dette kan derfor være en av årsakene til at mannlige sykepleiere unngår en videreutdanning som jordmorutdanningen hvor de verken får lønn under utdanning eller er sikret fast arbeid etter endt utdanning.

Konklusjon

Vi formes av kjønnsroller og kulturen vi lever i, og dette har betydning for utdannings- og yrkesvalg vi gjør. Når menn opplever at jordmoryrket er et unaturlig yrkesvalg kan det være forårsaket av måten de har blitt sosialisert og formet av kulturen de lever i. Når samfunnet stiller forventning til hvordan man skal oppføre seg på bakgrunn av sitt kjønn, kan det å bryte denne forventningen bli utfordrende. Men dersom man bryter med denne tradisjonen og kvinner og menn utfører like oppgaver i et likestilt samfunn vil forestillingen om at et yrke er feminint eller maskulint svekkes. For å bidra til en slik endring kan det være hensiktsmessig at jordmoryrket fremstilles som et yrke hvor også menn er velkomne og at utdanningen legger til rette for at menn som ønsker å utdanne seg til jordmor har en mulighet til å komme inn på studiet.

Referanser

- Bakken, R. (2001). *Modermordet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bakken, R. (2004.) *Mann i ingenmannsland*. Bergen: Fagbokforlaget AS.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2015). *Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn*. (Meld. St. 7 2015-2016). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20152016/id2456562/sec10>
- Bergsvik, J, Kitterød, R. H, Aarskaug Wiik K. (2016) *Forsørgermønstre blant par-likestilling eller spesialisering? Søkelys på arbeidslivet 04/2016 (Volum 33) 379-402*.
<https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2016-04-06>
- Ellingsæter, A.L & Solheim, J. (2002) *Makt – kjønn – arbeidsliv: Teoretiske landskap. I: A.L. Ellingsæter & J. Solheim (Red.), Den usynlige hånd? Kjønnsmakt og moderne arbeidsliv (s.13-62)*. Oslo: Gyldendal norsk forlag AS.
- Flatval M. & Malterud, K. (2009) Helsefremmende erfaringer hos lesbiske kvinner. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening*, 129: 2476-8 DOI: 10.4045/tidskr.08.0577
- Halrynjo, S, & Teigen, M. (2016). *Ulik likestilling i arbeidslivet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jegerstedt K. & Mortensen, E. (2008). *Hva er kjønn? Ulike tilnæringsmåter*. I: E, Mortensen & C, Egeland, (Red). *Kjønnsteori*. (s.15-22). Oslo, Gyldendal Norsk forlag AS.
- Jensberg, H., R. Mandal & E. Solheim. (2012). *Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet 1990–2010: Kontinuitet eller endring*. Trondheim: Sintef.
- Likestillings og diskrimineringsloven. (2017). Lov om likestilling og forbud mot diskriminering. (LOV-2017-06-16-51) Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51?q=likestillingsloven> (Lastet ned 04.11.2019).
- Lorentzen, J. (2006): *Biologi*. I: J, Lorentzen, & W, Mühleisen. (Red), *Kjønnforskning – en grunnbok*. (s.23-31). Oslo: Universitets forlaget.
- Malterud K. (2001a.) The art and science of clinical knowledge: evidence beyond

measures and numbers. *The Lancet*, 358, (9279), 397-400.

DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05548-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05548-9)

Malterud, K. (2001b.). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358 (9279), 483-488. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05627-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05627-6)

Malterud, K. (2003) *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*, Universitetsforlaget: Oslo

Malterud, K. (2012). Fokusgrupper som forskningsmetode for medisin og helsefag. Oslo: Universitetsforlaget

Malterud, K. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag* (4.utg). Oslo:Universitetsforlaget

Mortensen, G-A. (27.06.2017) Kjønnroller. Nasjonal digital læringsarena. Hentet fra: <https://ndla.no/nb/subjects/subject:3/topic:1:55163/topic:1:168398/resource:1:53409>

Norsk Sykepleierforbund. (04.02.2016.) *Notat til høring i helse- og omsorgskomiteen- Representantforslag om nye kjønnsnøytrale titler til erstatning for helsesøster og jordmor*. Doknr: 750045. Hentet fra: <https://www.nsf.no/Content/2833178/cache=20162804115014/H%C3%B8ringsnotat%20Kj%C3%B8nnsn%C3%B8ytrale%20titler%20HOK%20feb%202016.pdf>

Norsk senter for forskningsdata. (31.08. 2018). Samtykke. Hentet fra <http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>

NOU 2019:3. (2019). Nye sjanser – bedre læring: Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Reisel, Liza, Øyvind Sjøraas Skorge og Stian Uvaag. (2019). *Kjønnsdelte utdannings- og Yrkesvalg. En kunnskapsoppsummering* (Rapport 2019:6) Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2592572>

Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk. (2019). Eksempler på virksomhet som ikke skal søke REK. Hentet fra: <https://rekportalen.no/#home/s%C3%B8ke> (lastet ned 10.12.2019)

Remme, B & Skotnes, H. (2011) *Den mannlige jordmoren*. (Fordypningsoppgave). Høgskolen i Bergen: Bergen

Robertsson, Hans. (2003). *Maskulinitetskonstruksjon, yrkesidentitet, kønssegregering og jämställdhet*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet.

Samordna opptak (31.10.2019). *Kjønnspoeng*. Hentet fra:

<https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/poengberegning/legge-til-poeng/kjonnsपोeng/> (Lastet ned 31.10.2019)

Sampson, (2008) *Diskursiv tilnærming; Judith Butler*. I: Mortensen, E. & Egeland, C. (Red), *Kjønnsteori* (s. 36-53). Oslo, Gyldendal Norsk forlag AS.

Snyder, K.A. & Green A.I. (2008). Revisiting the glass escalator: The case of gender segregation in a female dominated occupation. *Social Problems* 55 (2):271–299.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse*. (5.utg). Bergen: Fagbokforlaget.

Universitetet i Sørøst-Norge. (2017). *Handlingsplan for likestilling og inkludering ved*

Universitetet i Sørøst-Norge for perioden 2017 – 2021. Hentet fra

https://www.usn.no/getfile.php/13522912-1558618004/usn.no/om_USN/Organisering/R%C3%A5d%2C%20utvalg%20og%20ombud/Likestillingsutvalget/Vedtatt%20handlingsplan%20for%20likestilling%20og%20inkludering%20ved%20USN.pdf

Universitet i Sørøst-Norge. (2019) *Innsamling, lagring og arkivering av forskningsdata*. Hentet

fra [http://bibliotek.usn.no/innsamling-lagring-og-arkivering-av-](http://bibliotek.usn.no/innsamling-lagring-og-arkivering-av-forskningsdata/category30791.html)

[forskningsdata/category30791.html](http://bibliotek.usn.no/innsamling-lagring-og-arkivering-av-forskningsdata/category30791.html) (Lastet ned 20.22.2019).

Utdanning.no. (2019). *Jordmorutdanning*. Hentet fra

<https://utdanning.no/studiebeskrivelse/jordmorutdanning> (Lastet ned 30.10.2019).

Østbakken, K.M., L. Reisel, P. Schøne & E. Barth (2017). *Kjønssegregering og mobilitet i det norske arbeidsmarkedet*. (Rapport 2017:9). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

RETNINGSLINJER FOR ARTIKLER

Kjønnsforskningen er tverrfaglig. Artiklene skal derfor presenteres slik at stoffet også blir tilgjengelig for lesere utenfor eget fagområde.

Artikler skal være basert på original empirisk og/eller teoretisk analyse av høy faglig kvalitet. Kvaliteten sikres gjennom bedømming av minst to anonyme fagfeller. Artikler må ikke overskride 50 000 tegn med mellomrom, inkludert noter og referanser.

Nettside: <https://www.idunn.no/tfk#/authors>

INNSENDING

Manuskriptet sendes i to separate tekstfiler:

Tekstfil 1: Artikkelen som skal publiseres. Denne må følge manusskriptstandarden under.

Tekstfil 2: En anonymisert versjon av artikkelen. Forfatternavn og kontaktopplysninger fjernes, og eksplisitte selvreferanser tas ut (erstattes med xx).

MANUSSKRIFTSTANDARD

Manus som ikke følger standarden vil bli returnert artikkelforfatter.

Side 1 av artikkelen skal inneholde:

- Forfatterens navn, tittel, arbeidssted, adresse til arbeidssted, telefon dagtid og e-postadresse

Side 2 av artikkelen skal inneholde:

- Tittel på norsk: Den skal være kort og fengende og kan eventuelt ha en undertittel
- Norsk sammendrag
- 5-10 nøkkelord på norsk
- Tittel på engelsk
- Engelsk sammendrag, maks 200 ord
- 5-10 nøkkelord (Keywords) på engelsk

NB: Det skal ikke forekomme noter i tittel, undertittel eller ingress. Eventuelle takksigelser og opplysninger om finansiering kan legges til under overskriften «Om artikkelen» mellom selve artikkelen og referanselisten.

Side 3, artikkelen starter:

- Format: Word
- Antall tegn: Maksimum 50 000 inkludert mellomrom
- Sidestørrelse: A4
- Dobbel linjeavstand
- Skrifttype: Times New Roman
- Typestørrelse: 12 punkter
- Bruk kursiv hvis ord skal utheves (ikke understrekning eller halvfet). Begrens bruken
- Det skal være maksimum to overskriftsnivåer i artikkelteksten. De skal være korte og konsise
- Korte sitater under tre linjer skal stå i anførselstegn « »
- Lengre sitater skal ikke ha anførselstegn, men innrykk (NB! ikke mindre skriftstørrelse)
- Forkortelser: Bruk et minimum av forkortelser i teksten. Skriv dem heller helt ut
- Noter skal være i form av sluttnoter (ikke fotnoter) og med tallformat 1, 2, 3 osv. – ikke romertall

Litteraturhenvisninger i teksten

Referanser i teksten skrives med forfatters etternavn og publikasjonens utgivelsesår: Moi (1998).

Hvis forfatter ikke er nevnt i teksten, oppgis etternavn og utgivelsesår i parentes: (Moi 1998).

Sideangivelse oppgis etter utgivelsesåret: (Moi 1998:26).

Henvises det til forskjellige publikasjoner fra samme forfatter og fra samme år, angis det med bruk av a, b, c etter årstallet: (Moi 1998a, 1998b).

Hvis det er to forfattere, oppgis begge etternavn. Hvis det er mer enn to forfattere, oppgis alle navn ved første referanse. Bruk deretter «mfl.»: (Moxnes, Børtnes og Ensjø 2002), (Moxnes mfl. 2002).

Skill mellom referanser innen samme parentes ved å bruke semikolon: (Moi 1998; Andersen 2000).

LITTERATURLISTEN

Litteraturlisten er en viktig del av artikkelen, og forfattere må kvalitetssikre også denne samt følge tidsskriftets mal for litteraturliste.

All litteratur det henvises til, skal stå alfabetisk etter forfatters etternavn og med fullstendige opplysninger i en egen litteraturliste bakerst – med overskriften **Litteratur**.

Vi ønsker hele fornavn, ikke bare forbokstaver.

Husk denne navneregelen: Eneforfatter og første nevnte forfatter skrives: Etternavn, Fornavn. Øvrige forfattere skrives: Fornavn Etternavn. Hvis det er flere forfattere til en tittel, skal alle forfatternavn nevnes, men er det flere enn tre, kan mfl. benyttes.: Haavind, Hanne mfl. 1994.

Når det er to eller flere forfattere, benyttes *og* mellom de to sistnevnte forfatterne: Moxnes, Halvard og Jostein Børtnes.

Hvis det oppgis to eller flere arbeider av samme forfatter, settes det eldste arbeidet først.

Bøker (boktittel i kursiv):

Tucker, Judith 1985. *Women in Nineteenth Century Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press.

Artikkel i tidsskrift (artikkelens tittel i anførselstegn, tidsskriftets navn i kursiv, årgang uten parentes, nummer i parentes, sidetallhenvisning og til sist DOI-kode):

Ellingsæter, Anne Lise 2014. «Nordic earner-carer models – why stability and instability?», *Journal of Social Policy* 43 (3): 555–574.

DOI: <https://doi.org/10.1017/S004727941400021X>

Artikkel i antologi (artikkelens tittel i anførselstegn, antologiens navn i kursiv):

Børtnes, Jostein 2002. «Likekjønnet kjærlighet og guddommelig begjær». I: Halvor Moxnes, Jostein Børtnes og Dag Øistein Ensjø (red.): *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Doktoravhandlinger (tittelen på avhandlingen i kursiv):

Aarseth, Helene 2008. *Hjemskapingens moderne magi*. Doktoravhandling, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

Offentlige dokumenter (tittelen i kursiv):

NOS 1938. *Representativ bolig telling i Norge 1. november 1938*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Aviser (tittelen i kursiv):

Skartveit, Hanne 2018, 13. januar. «Sex, journalistikk og politikk», VG.

Aftenposten 2017, 16. november. «#stilleforopptak: 590 norske kvinnelige skuespillere tar et oppgjør med ukulturen i norsk TV, film og teater».

Nettadresser (nettsidens overskrift i kursiv):

SSB 2009. *Menn dominerer framleis styreromma*.

<http://www.ssb.no/ner/arkiv/art-2009-06-12-01.html>. (Lastet ned 12.02.2010.)

DOI-NUMMER

Referansene skal alltid inkludere DOI (digital object identifier) for kilder som har dette. DOI skal være en klikkbar URL og plasseres til sist i referansen. Hvis du er usikker på hva DOI-koden til en referanse er, eller om en DOI-kode finnes, kan du gjøre et raskt søk etter tittel, forfatternavn osv i Crossref. <http://search.crossref.org/>

En DOI er en unik kode for elektroniske objekter, og er en internasjonal standard for pålitelig identifisering av blant annet en elektronisk artikkel. En DOI har mange viktige funksjoner, som at den gjør en tekst bedre søkbar og forenkler registreringen av impact factor. Se f.eks.: https://no.wikipedia.org/wiki/Digital_object_identifier

TABELLER, FIGURER/ILLUSTRASJONER

Tabeller må leveres i et redigerbart format, det vil si at rader og kolonner kan justeres. Tabeller nummereres fortløpende og plasseres på riktig sted i manus.

Figurer/illustrasjoner/grafer etc. skal leveres som egne, nummererte filer i egnet filformat (for eksempel .eps, .jpg, eller .pdf) med henvisning i manus.

Antall tabeller, figurer og illustrasjoner bør begrenses, og tabeller og figurer bør være selvforklarende og ha korte overskrifter.

Alle tabeller, figurer som benyttes i manuskriptet må være tillatt å publisere

med åpen tilgang. Dersom det ikke er forfatteren selv som har laget figuren, skal navnet på tegner eller fotograf oppgis i figurteksten.

Vi tar gjerne forslag til illustrasjoner i forbindelse med artiklene. Tidsskriftet kan gjengi illustrasjoner dersom alle rettigheter er avklart og tillatelse til bruk er gitt og eventuelt økonomisk oppgjør har funnet sted før artikkelen antas for publisering av redaksjonen, eller illustrasjonen omfattes av åndsverkslovens §§ 22-23 («sitatretten»). Illustrasjoner som inngår i vitenskapelige artikler faller som regel inn under den nevnte sitatretten, og kan gjengis vederlagsfritt og uten å innhente tillatelse fra opphavsperson. Som unntak fra sitatretten regnes illustrasjoner som ikke inngår som nødvendige og relevante for artikkelens faglig-vitenskapelige innhold som helhet, og/eller som det ikke henvises til i artikkelteksten. Kontakt redaksjonen dersom du er i tvil. Bilder bør ha en oppløsning på minst 300 dpi.

VURDERINGSPROSESSEN

Forfatter får tilbakemelding på e-post fra redaktøren etter at manuskriptet har vært til fagfelleevaluering. Forfatter vil i den forbindelse informeres om artikkelen godkjennes som den er, refuseres eller eventuelt kan godkjennes med mindre revisjoner eller med større revisjoner. Hvis redaktøren ber om revisjoner, vil forfatter få en frist for dette, normalt 30 dager etter tilbakemelding fra redaksjonen.

PUBLISERINGSETIKK

Redaksjonen er opptatt av at det som publiseres i tidsskriftet, er av høy faglig kvalitet og følger internasjonale etiske standarder for vitenskapelig publisering. Tidsskriftet følger retningslinjene til Committee of Publication Ethics (COPE) og Vancouver-konvensjonen for medforfatterskap.

<https://www.idunn.no/info/publiseringsetikk>

KORT OM PRODUKSJONSPROSESSEN

Når redaktøren har antatt artikkelen for publisering, vil artikkelen bli korrekturlest. Forfatter vil motta korrekturlest artikkel for kontroll og godkjenning. Fra dette tidspunkt er det ikke anledning til å foreta større endringer som vil kreve ny vurdering fra redaksjonen.

Vedlegg 1

Korrekturlest artikkel vil bli sendt til forfatter (1. korrektur) for endelig godkjenning. Tilføyelser og endringer i artikkelen må unngås. Direkte feil skal rettes, og mindre, nødvendige endringer av hensyn til senere tilkommet materiale kan foretas. Eventuelle merknader til 1. korrekturen returneres til redaksjonssekretæren senest innen 3 arbeidsdager. 2. korrekturen leses normalt kun av redaksjonen.

- ISSN Print: 0809-6341
- DOI: [10.18261/issn.1891-1781](https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781)
- Utgiver: Universitetsforlaget

PICO-skjema

Problemstilling formuleres som et presist spørsmål:			
Hvorfor utdanner ikke flere menn seg til jordmor?			
Er det aktuelt med søk på pasient- og pårørendeopplæring? ☐ Ja ☒ Nei			
Hva slags type spørsmål er dette? ☐ Diagnose ☐ Etiologi ☒ Erfaringer ☐ Prognose ☐ Effekt av tiltak		Er det aktuelt med søk i Lovdata etter lover og forskrifter? ☐ Ja ☒ Nei	
P Beskriv hvilke pasienter det dreier seg om, evt. hva som er problemet: Mannlige sykepleierstudenter Mannlige sykepleiere	I Beskriv intervensjon (tiltak) eller eksposisjon (hva de utsettes for): Jordmorutdanning	C Skal tiltaket sammenlignes (comparison) med et annet tiltak? Beskriv det andre tiltaket: Ikke aktuelt	O Beskriv hvilke(t) utfall (outcome) du vil oppnå eller unngå: Mannlige sykepleierstudenters/mannlige sykepleieres erfaringer
P Noter engelske søkeord for pasientgruppe/problem	I Noter engelske søkeord for intervensjon/eksposisjon	C Noter engelske søkeord for evt. sammenligning	O Noter engelske søkeord for utfall
Mannlige jordmødre OR Mannlige sykepleiere OR Mannlige sykepleierstudenter Engelske søkeord Male midwife*OR Male nurse*OR Male obstetric nurse*	Jordmorutdanning Engelske søkeord Midwifery OR Career OR Education		Erfaring*OR Opplevelse* Engelske søkeord Experience*

<https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/sporsmalsformulering/pico>

Vedlegg 3

Trinn 1 : Helhetsinntrykk											
Lese gjennom det innsamlede materialet for å få en oversikt, samt å kartlegge foreløpige temaer. Etter to gjennomlesninger markerer jeg foreløpige temaer i teksten med fargekoder.											
Tema 1	Tema 2			Tema 3	Tema 4	Tema 5	Tema 6	Tema 7	Tema 8	Tema 9	Tema 10
Spesielt og unaturlig	Positivt å være mannlig sykepleierstudent			Mangel på informasjon	Yrkestittel	Stigma	Kvinnekultur	Valgmuligheter	Rekruttering	Dårlige karakterer	Få jobber
Trinn 2: Identifisere meningsdannende enheter og plassere de i kodegrupper. Utskriftene leses på nytt, og de meningsbærende enhetene blir satt under 4 foreløpige kodegrupper											
Kodegruppe 1		Kodegruppe 2			Kodegruppe 3			Kodegruppe 4			
Et unaturlig yrkesvalg for menn		Jordmortittelen ekskluderer menn?			Mannlige sykepleierstudenter vet for lite om jordmorfaget.			Vanskelig å komme inn på studiet og få jobber bidrar til dårlig rekruttering av menn.			
Trinn 3: Abstrahere innholdet i de meningsdannende enhetene og sortere disse til tre til fem kodegrupper med meningsbærende enheter. Subgrupper under hver av de fire kodegruppene lages. I denne fasen ble en kodegruppe lagt inn som subgruppe og kodegruppens navn ble endret. Innholdet i hver subgruppe ble formulert som kunstige kondensat.											
Kodegruppe 1		Kodegruppe 2			Kodegruppe 3						
Et unaturlig yrkesvalg for menn.		Menn har liten kjennskap til jordmorfaget.			Å oppleve krav og usikkerhet knyttet til utdanningen og yrket.						
Subgruppe 1		Subgruppe 1			Subgruppe 1						
Å føle seg underkvalifisert til å hjelpe kvinner i fødsel.		Å få kunnskap om faget er en forutsetning for å velge yrket.			Å oppleve krav til gode karakterer.						
Subgruppe 2		Subgruppe 2			Subgruppe 2						
Et feminint yrke forbeholdt kvinner.		Å få tilgang til rollemodeller			Å oppleve usikkerhet knyttet til arbeid.						
Subgruppe 3											
Jordmortittelen kan oppleves ekskluderende.											
Et eksempel på et kondensat:		Et eksempel på kondensat			Et eksempel på kondensat						
Å være jordmor er en kvinnegreie for vi menn føder jo ikke barn og vi vet ikke hva den fødende går gjennom og opplever i en fødsel. Det føles bare unaturlig at jeg som en mann skal fortelle en kvinne hvordan hun skal føde sitt barn.		Jeg tror at så få menn utdanner seg til jordmor fordi de rett og slett vet for lite om faget og hva en jordmor jobber med. Hvis man på en måte hadde blitt invitert inn på en fødeavdeling ved hospitering eller praksis ville man fått et innblikk i hva det dreier seg om og da hadde det kanskje opplevdes som mer tilgjengelig for oss. Og se bevis på at det finnes mannlige jordmødre ville vært inspirerende.			Jeg tenker at dersom du har en liten andel mannlige sykepleierstudenter som ønsker å bli jordmor så ekskluderes de ganske raskt på grunn av det høye snittet det er for å komme inn på studiet, for generelt sett har kvinnene i klassen et høyere karaktersnitt og dermed er de de som kommer inn og ikke den mannlige søkeren.						
Trinn 4: Sammenfatte betydningen av det som er funnet og skrive en analytisk tekst for hver av gruppene.											
Kondensatene fra trinn 3 ble brukt som utgangspunkt for å skrive en analytisk tekst for hver subgruppe. Det ble valgt ut et gullsitat for hver av subgruppene som skulle konkretisere studiens hovedfunn.											

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Hvor blir ikke flere menn jordmor?

Referansenummer

850204

Registrert

26.02.2019 av Heidi Kristine Renberg - 222575@student.usn.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Sørøst-Norge / Fakultet for helse- og sosialvitenskap / Institutt for sykepleie- og helsevitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Aud Johannessen , aud.johannessen@usn.no, tlf: 31009631

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Heidi Renberg , heidiskotnes@gmail.com, tlf: 6233329665

Prosjektperiode

28.02.2019 - 12.12.2019

Status

27.02.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

27.02.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 27.02.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte. MELD ENDRINGER Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle

almennelige kategorier av personopplysninger frem til 13.12.2019. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). OneDrive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet! Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Forespørsel om å delta i en studie.

Bakgrunn og hensikt

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få en forståelse for hvorfor så få menn blir jordmor. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet inngår i en mastergradsstudie i jordmorfag ved Universitet i Sørøst-Norge. Formålet med studien er: *Å undersøke hvorfor det ikke er flere menn som utdanner seg til jordmor.* For å få svar på forskningsspørsmålet så ønsker vi å invitere deg til å delta i gruppe- og eller individuelle intervjuer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i studien innebærer det at vi avtaler sted og tidspunkt for å gjennomføre et intervju. Vi ønsker å samle 5-8 deltakere fra din klasse til et gruppeintervju. Dersom det blir vanskelig å få samlet alle deltakerne til et felles gruppeintervju vil du få en forespørsel om å delta i et en-til-en intervju. Intervjuet vil bli tatt opp på lydbånd, og vil vare i ca. 1 time. Deretter vil det bli skrevet ut i papirversjon og aidentifisert.

Resultatene av studien vil bli presentert i Mastergradsoppgaven ved universitetet, publisert i internasjonale og nasjonale tidsskrifter, og i en presentasjon ved avslutning av studiet i januar 2020.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Sørøst- Norge er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen etter godkjenning av fagansvarlig lærer ved utdanningen din vedrørende rekruttering av deltakere til studien. Alle mannlige sykepleierstudenter i din klasse, samt i en klasse ved en annen utdanningsinstitusjon vil få den samme forespørselen. Når du mottar dette skrivet vil du selv kunne ta kontakt med prosjektansvarlig student, Heidi Renberg, for å godta forespørselen om deltakelse og gi dine kontaktopplysninger.

Frivillig deltagelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Personvern og dine rettigheter

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun prosjektansvarlig student Heidi Renberg og prosjektansvarlige veiledere Aud Johannessen og Eva Sommerseth ved Universitetet i Sørøst-Norge som vil ha tilgang til materialet som samles inn.
- Navnet ditt og kontaktopplysningene dine vil erstattes med en kode som holdes avskilt fra det øvrige datamaterialet. Alt datamateriale vil lagres i en sikker enhet med kode som kun prosjektansvarlig student har tilgang til.
- Det vil ikke være mulig å identifisere deg i resultatene som vil publiseres. I publikasjonen kan det være aktuelt å gjengi sitater fra intervjuet som belyser temaene som kommer frem, men de vil være anonymisert. Ved gruppeintervju er det viktig at du er innforstått med at dere har gjensidig taushetsplikt ovenfor det som deles innad i gruppen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 13.12.2019. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Personopplysninger som navn og kontaktinformasjonen din vil bli slettet ved prosjektets avslutning. Lydopptaket blir oppbevart på en sikker enhet som kun prosjektansvarlig vil ha tilgang til under studien. Lydopptaket slettes også ved avslutning av prosjektet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Sørøst-Norge har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Sørøst-Norge ved prosjektansvarlig student Heidi Renberg på epost heidiskotnes@gmail.com eller telefon +1 6233329665 eller prosjektansvarlig veileder Aud Johannessen på epost aud.johannessen@usn.no
- Vårt personvernombud ved Universitetet i Sørøst-Norge er Paal Are Solberg, og han kan kontaktes hvis du har spørsmål om personvern på epost: personvernombud@usn.no
- NSD på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Professor/veileder)

Prosjektansvarlig student

Bi veileder
(Førsteamanuensis)

Aud Johannessen

Heidi Renberg

Eva Sommerseth

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hvorfor blir ikke flere menn jordmor?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i fokusgruppeintervju
- å delta i dybdeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 13.12.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)